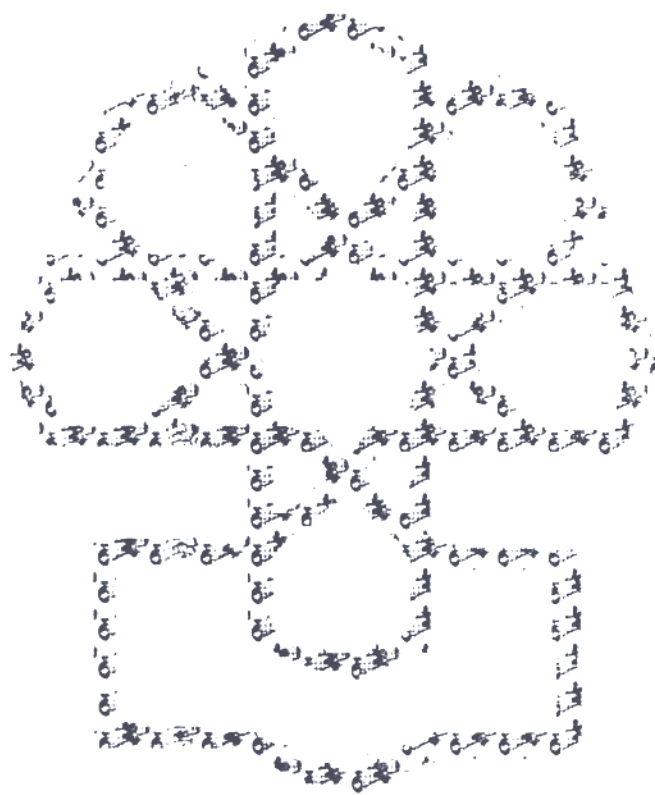


۳۵۶۸



وضعیت بانوان در ایران از وجوه مختلف



کار: دفتر سیاسی - اجتماعی

معاونت پژوهشی

شهریور ۱۳۷۷

کد گزارش: ۴۰۰۳۵۶۸

دانشگاه مجلس شورای اسلامی

دفتر واحد پژوهشی

شماره: ۹۳۲۹

تاریخ: ۷ / ۷

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار
۶	فصل اول- زن از دیدگاه اسلام
۶	فصل دوم- نقش زن از دیدگاه قوانین نظام جمهوری اسلامی
۶	• قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۷	• قوانین حمایتی دیگر
۸	فصل سوم- مشارکت زنان در عرصه سیاست
۸	• ارزیابی وضعیت زنان قبل و بعد از انقلاب اسلامی (بر اساس تحلیل آماری)
۱۳	• تأملی در مشارکت سیاسی زنان ایرانی
۱۴	• نقش زنان ایرانی در انتخابات و اداره کشور
۱۵	• نقش زنان در روندقانون گذاری
۱۵	• تشکیل کمیسیون امور زنان و خانواده در مجلس شورای اسلامی
۱۶	• تشکیل گروه مطامعات زنان در مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی
۱۶	• حضور زنان در قوه قضائیه
۱۶	• مشارکت زنان در قوه مجریه
۱۷	فصل چهارم- فرهنگ و توسعه در جامعه زنان ایرانی
۱۷	• مقدمه
۱۷	• مطبوعات بانوان در ایران
۱۷	• فعالیت های فرهنگی- آموزشی
۱۸	فصل پنجم- ارزیابی آماری از وضعیت زنان در جامعه ایران
۱۸	• اطلاعات جمعیتی در مورد زنان ایرانی
۱۸	• اطلاعات اقتصادی در مورد زنان ایرانی
۳۳	• اطلاعاتی پیرامون امنیت اجتماعی، پایگاه زن در خانواده و رفع خشونت علیه زنان
۳۳	• سیاست های آینده در زمینه بهبود وضعیت زنان ایرانی
۳۴	فصل ششم- تشکیلات فعال در زمینه زنان در سطوح مختلف
۳۴	• مقدمه
۳۴	• شورای فرهنگی- اجتماعی زنان (از نوع سازمان های دولتی)
۳۵	• کمیسیون های امور زنان (زیر مجموعه شورای فرهنگی- اجتماعی زنان)
۳۵	• سازمان های غیر دولتی زنان
۳۶	فهرست منابع و مآخذ

فهرست جداول

- جدول ۱- میزان حضور زنان در قوه مقننه (قبل از پیروزی انقلاب اسلامی)..... ۸
- جدول ۲- میزان فعالیت زنان در مناطق شهری (در بُعد اقتصادی)..... ۸
- جدول ۳- میزان توزیع نیروی کار زنان شاغل (قبل از پیروزی انقلاب اسلامی)..... ۹
- جدول ۴- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان، و کادر آموزشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی از سال تحصیلی ۵۵-۱۳۴۵ تا ۵۹-۱۳۵۸..... ۹
- جدول ۵- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان و کادر آموزشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی کشور از سال تحصیلی ۶۲-۱۳۶۱ تا ۶۶-۱۳۶۵..... ۱۰
- جدول ۶- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان و کادر آموزشی از سال تحصیلی ۱۳۵۵-۱۳۵۶ تا ۱۳۷۶-۱۳۷۵..... ۱۰
- جدول ۷- توزیع فراوانی شاغلین و درصد زنان بر حسب وضع سواد و میزان تحصیلات به تفکیک جنس..... ۱۱
- جدول ۸- توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۷۵..... ۱۲
- جدول ۹- جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب جنس و وضع فعالیت در کل کشور و نقاط شهری..... ۱۲
- جدول ۱۰- میزان سواد آموزشی زنان ایرانی (قبل و بعد از انقلاب)..... ۱۲
- جدول ۱۱- میزان حضور زنان در عرصه آموزش عالی..... ۱۳
- جدول ۱۲- توزیع کادر آموزشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بر حسب جنس..... ۱۳
- جدول ۱۳- درصد مشارکت حضور زنان نسبت به مردان در انتخابات ریاست جمهوری [۱۳۷۱]..... ۱۳
- جدول ۱۴- میزان حضور زنان در سمت‌های مدیریت کل سازمانی..... ۱۴
- جدول ۱۵- نسبت حضور زنان به مردان در وزارتخانه‌های بهداشت، فرهنگ و آموزش عالی سال ۱۳۷۰..... ۱۴
- جدول ۱۶- مقایسه تعداد نمایندگان پنج دوره مجلس شورای اسلامی از لحاظ جنسیت..... ۱۴
- جدول ۱۷- قیاس درصد رشد حضور زنان نماینده در دوره‌های اول الی پنجم مجلس شورای اسلامی..... ۱۵
- جدول ۱۸- میزان حضور دانشجویان دختر در رشته «حقوق» دانشگاه‌های کشور..... ۱۵
- جدول ۱۹- قیاس حضور زنان نسبت به مردان در وزارتخانه‌های آموزش و بهداشت، آموزش و پرورش و آموزش..... ۱۶
- جدول ۲۰- تعداد کارکنان صداوسیما تهران به تفکیک جنسیت (۱۳۷۶/۱/۱)..... ۱۶
- جدول ۲۱- مقایسه رده مشاغل سازمان صداوسیما به تفکیک جنسیت (۱۳۷۵/۱۰/۱)..... ۱۸
- جدول ۲۲- توزیع جمعیت کشور بر حسب نقاط شهری و روستایی به تفکیک جنس طی سال‌های ۱۳۵۵-۱۳۷۵..... ۱۹
- جدول ۲۳- زنان باسواد (غیر محصل) کشور بر حسب سطح تحصیلات در مقایسه با مردان در سرشماری‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵..... ۲۰
- جدول ۲۴- دانش آموزان و امکانات آموزشی کلیه دوره‌های تحصیلی تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش..... ۲۰
- سال تحصیلی ۱۳۷۵-۱۳۷۶..... ۲۲
- جدول ۲۵- درصد باسوادان در جمعیت ۶ سال و بیشتر بر حسب گروه‌های عمده سنی به تفکیک ساکن و غیر ساکن و جنس در سال ۱۳۷۵..... ۲۳
- جدول ۲۶- تعداد دانش آموزان و امکانات آموزشی وزارت آموزش و پرورش..... ۲۴
- جدول ۲۷- میزان معلمان زن کل کشور (۱۳۵۵-۱۳۷۰)..... ۲۴
- جدول ۲۸- توزیع دانشجویان مؤسسات آموزش عالی بخش حضوری و غیر حضوری به تفکیک جنس و گروه‌های..... ۲۴

- آموزشی طی سال‌های تحصیلی مختلف ۲۵
- جدول ۲۹- توزیع تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی به تفکیک جنس طی سال‌های تحصیلی مختلف ۲۵
- جدول ۲۶- مقایسه نسبت زنان به مردان در سال ۱۳۷۰ ۲۶
- جدول ۳۱- آمار شاخص‌های بهداشتی در سال‌های ۱۳۵۷، ۱۳۶۳، ۱۳۷۲ ۲۸
- جدول ۳۲- میزان کاهش نرخ رشد جمعیت ۲۸
- جدول ۳۳- میزان نیروهای فعال در امور بهداشتی تا پایان سال ۱۳۷۵ ۲۹
- جدول ۳۴- میزان وضعیت بهداشتی و درمانی شهری و روستایی تا پایان سال ۱۳۷۵ ۲۹
- جدول ۳۵- شاخص میزان کودکان تغذیه شده با شیرمادر و غذای کمکی در مدت یک سال ۲۹
- جدول ۳۶- انواع واکسیناسیون‌های انجام شده در واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۲۹
- جدول ۳۷- درصد جمعیت شاغلین زن، ۱۵ ساله و بیشتر به کل جمعیت و جمعیت فعال در سرشماری سال‌های ۱۳۷۰، ۱۳۶۵ و ۱۳۵۵ ۳۰
- جدول ۳۸- توزیع نسبی شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر کشور بر حسب جنس و گروه‌های عمده فعالیت و جنس در نقاط شهری و روستایی، آبان ۱۳۷۵ ۳۱
- جدول ۳۹- میزان اشتغال زنان در بخش دولتی ۳۳
- جدول ۴۰- میزان اشتغال زنان در بخش خصوصی ۳۳

پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران، مسئله اعتلای مقام و کرامت زن در جامعه براساس رهنمودهای اسلامی در دستور کار نظام قرار گرفت و محورهای جدیدی منبعث از نگرش نوین تبیین شد. این نگرش توزیع مسئولیت بین انسان‌ها - اعم از زن و مرد - مسئولیت‌پذیری آنها و نیز برقراری عدالت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را در سرلوحه خود قرار داد و سعی نمود تا با ایجاد موازنه، زمینه‌های عدم توزیع عادلانه مقدرات سیاسی، فرهنگی، اقتصادی را مورد بررسی قرار دهد.

حقوق زن از بسیاری جهات چند وجهی است و به طور مستقیم و صریح و یا غیرمستقیم و ضمنی با زمینه‌های مختلف حقوقی جامعه در ارتباط است. جامعه پس از انقلاب ایران سعی داشت تا بتواند سازمان اجتماعی را چنان تقویت کند که عهده‌داری مسئولیت‌های اجتماعی را برای زنان ممکن و میسر سازد و آنان را در دایره‌های تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های کلان وارد سازد.

هدف نظام جمهوری اسلامی از ارتقای موقعیت زنان منحصر به ارائه حق تساوی در شرایط نامتساوی نبوده است؛ بلکه هدف رفع تبعیض نسبت به زنان به سبب جنسیت آنها و اتخاذ تدابیر حمایتی است که موجب شرایط مساوی و ایجاد زمینه لازم برای قرار دادن فرصت‌های برابر منجمله فرصت‌های برابر سیاسی است. اضافه بر این، اتخاذ تدابیر و قوانین حمایتی ویژه زنان - حمایت از تداوم و سلامتی نوع انسان است. پیچیدگی‌های مشارکت سیاسی مستقیم زنان، امری است که به جرئت می‌توان گفت در هیچ کشوری زنان نفوذ، دسترسی و منزلت سیاسی همپای مردان - در سطح کلان - ندارند؛ ولی کاملاً اشتباه است که این امر را به عنوان قاعده‌ای عمومی، لایتغیر بپنداریم. افزایش مشارکت سیاسی زنان در تمامی سطوح و به صورت گسترده و شراکت مستقیم آنان در روند تصمیم‌گیری‌ها منجر به ایجاد دموکراسی واقعی می‌شود چرا که حذف بانوان از موقعیت‌های قدرت و نهادهای تصمیم‌گیری، زندگی اجتماعی را مختل و جامعه را از دست‌یابی به توسعه و پیشرفت باز می‌دارد.

نظام جمهوری اسلامی ایران مشارکت را معیاری ارزشمند و وجود برابر آن برای کلیه شهروندان اعم از زن و مرد را عنصری حیاتی در رسیدن به تعالی اجتماعی و دموکراسی مبتنی بر اسلام می‌داند و بر این باور است که مشارکت کامل زنان در امر تصمیم‌گیری‌های سیاسی بسیار ثمربخش و لازمه جامعه مدنی است. گزارش حاضر تصویری از تلاش برای تحقق این باور است.

محققاً وجود آرمان‌های متعالی و بایسته‌ها و مکانیسم‌های قدرتمند - چه از دید فقهی و قانونی و چه از لحاظ خاستگاه فرهنگی - اجتماعی - تدریجاً راه را برای حضور فعالانه‌تر بانوان در هدایت سیاست جامعه فراهم خواهد ساخت.

آثار گام‌های نخست هم اکنون در عرصه سیاست نظام جمهوری اسلامی هویدا است، با این که حاصل تلاش‌ها هنوز با مطلوبیت مورد نظر فاصله دارد؛ ولی مسلماً گام‌های بعدی که با شتاب و استحکام بیشتری برداشته خواهد شد، سریعاً فاصله تا مطلوبیت را کوتاه‌تر خواهد ساخت. ان شاء...

فصل اول- زن از دیدگاه اسلام

ظهور دین اسلام در چهارده سده پیش، تحولات شگرفی را در جوامع بشری بوجود آورد. زمانی که زنان شخصیت خود را در مقابل مردان تحقیر شده و از بین رفته می‌دیدند، برای نخستین بار اسلام اصل تساوی حقوق زنان و مردان را مطرح نمود و شخصیتی به زنان اعطا نمود که در بالاترین مرتبه جایگاه انسانی خود قرار گرفت.

در قرآن آیات متعددی وجود دارد که به جایگاه زن و تساوی زن در برابر مرد اشاره شده است.^۱ اساس تفکر الهی بر این است که زن و مرد در اصل خلقت و زیربنای آفرینش با یکدیگر برابر هستند و چنین نیست که یکی را بر دیگری در خلقت، ترجیح داده باشد. قرآن ضمن رد برتری جنسیت، ملاک ارزشمندی افراد را تقوا و پرهیز از معاصی توصیف کرده است. بنابراین براساس تعالیم دین اسلام، مرد یا زن بودن، هیچ‌کدام مایه مباهات و برتری نیست بلکه زن نیز همانند مردان از حقوق یکسانی برخوردار بوده و در تمام جهاتی که مرد ذی‌حق است زن نیز از آن برخوردار می‌باشد.

نگرش اسلام به زن دیدگاهی واقع بینانه، منطقی و متکی بر فطرت و طبیعت و نیازهای حقیقی او می‌باشد و بر همین اساس، زن در قرآن از باب تکامل معنوی و انسانی مورد عنایت قرار گرفته است. از این منظر، زن باید به عنوان یک شخصیت انسانی، بتواند تمام مراحل کمال را طی کند و همانند مرد به عنوان عنصری فعال در صحنه‌های سیاسی - اجتماعی به فعالیت بپردازد.

از دیدگاه اسلام کلیه حقوق اجتماعی که بر مرد مترتب است، مشمول زنان نیز می‌گردد. لذا هیچ‌گاه نمی‌توان او را از تلاش‌های سازنده اجتماعی - سیاسی محروم نمود.

فصل دوم- نقش زن از دیدگاه قوانین نظام جمهوری اسلامی

در قوانین دولت جمهوری اسلامی ایران اعم از قوانین اساسی، مدنی و قضایی و ... حمایت‌های لازم و اساسی جهت حفظ کرامت و قداست زن، تنظیم روابط اجتماعی و نیازهای حیاتی و ضروری او صورت گرفته است که ذیلاً به این‌گونه موارد قانونی اشاره خواهد شد.

● قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران فرازهایی وجود دارند که به طور مستقیم یا تلویحی ناظر به حقوق بانوان است.

در مقدمه، اصول سوم، دهم، بیستم، بیست و یکم، بیست و هشتم، سی‌ام قانون اساسی، اهمیت خانواده و تأمین حقوق همه جانبه افراد، یکسان بودن زن و مرد، رعایت حقوق زن، اشتغال زنان، برخوردار کردن زنان از تأمین اجتماعی و آموزش مورد تأکید قرار گرفته است.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای ارج نهادن به مقام زن در خانواده، گام عمده‌ای را در جهت برقراری موقعیت‌های متساوی برای زنان برداشته است. در کلیه اصول قانون اساسی زن و مرد از امتیاز

۱. به‌عنوان مثال می‌توان به این آیات اشاره کرد: آیه ۱ سوره نساء، آیه ۱۳ سوره حجرات، آیه ۷۱ سوره توبه.

مساوی از حیث حقوق اجتماعی، انسانی، آموزشی، فرهنگی، بهداشتی، قضایی و ... برخوردار هستند و تمایزی بین این دو قائل نشده است. با توجه به اهمیت نهاد خانواده در نظام جمهوری اسلامی ایران، در مقدمه قانون اساسی گفته شده است که «خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه‌ساز اصل حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است، اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود از وظایف حکومت اسلامی است.» همچنین در اصل بیست و یکم قانون اساسی برای حفظ و رعایت حقوق زنان جامعه اسلامی ایران آمده است: «دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و موارد زیر را انجام دهد:

- ۱- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او؛
 - ۲- حمایت مادران، به ویژه در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی سرپرست؛
 - ۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده؛
 - ۴- ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست؛
 - ۵- اعطای قیومت فرزندان به مادران شایسته.»
- در بند چهارم از اصل سوم قانون اساسی گفته شده است: «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است همه امکانات خود را برای تأمین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون به کاربرد.»
- از دیدگاه قانون اساسی تفاوتی بین زن و مرد در احراز شغل و برخورداری از امکانات اجتماعی وجود ندارد و زنان و مردان می‌توانند به‌طور یکسان از امکانات موجود بهره‌مند شوند. به این منویات در اصول ۲۸، ۲۹ و ۳۰ قانون اساسی اشاره شده است.

● قوانین حمایتی دیگر

از آنجا که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌طور کلی به لزوم حمایت از بانوان اشاره صریح کرده است، لذا مجلس شورای اسلامی که وظیفه تأمین نیازهای قانونی ایران را برعهده دارد، در راستای اهداف قانون اساسی، بسیاری از قوانین لازم در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، بهداشتی و ... را برای تضمین حقوق زنان ایران به تصویب رسانیده است که نظر به کثرت این قوانین فقط به تعداد اندکی از قوانین عمده اشاره می‌شود:

- ۱- قانون تشکیل کمیسیون امور زنان و خانواده؛
- ۲- قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست؛
- ۳- اصلاحات به عمل آمده در قانون طلاق؛
- ۴- قانون واگذاری حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها؛
- ۵- تصویب لایحه حمایت از ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی؛
- ۶- قانون کمک هزینه عائله‌مندی زنان شاغل و بازنشسته؛
- ۷- قانون بازنشستگی زود هنگام کارگران زن؛
- ۸- قانون صیانت از اطفال و تأمین مخارج زن، فرزندان و والدین؛

- ۹- قانون مربوط به دریافت مهریه زنان به نرخ روز؛
- ۱۰- قانون ممنوعیت ارجاع کارهای سخت برای زنان کمتر از ۱۸ سال؛
- ۱۱- ممنوعیت کار برای زنان باردار از شش هفته قبل از زایمان و چهار هفته بعد از آن؛
- ۱۲- فرجه دادن به مادران برای شیر دادن به اطفال خود توسط کارفرما؛
- ۱۳- آزادی زن در انتخاب شغل خود؛
- ۱۴- استفاده بیمه شدگان از کمک‌های مربوط به بارداری؛
- ۱۵- تقلیل ساعات کار بانوان؛
- ۱۶- قانون بازنشستگی پیش از موعد بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی؛
- ۱۷- واکسیناسیون زنان باردار در ایران؛
- ۱۸- تغییر کار زنان باردار در صورتی که کار آنها سخت و خطرناک باشد.

فصل سوم - مشارکت زنان در عرصه سیاست

● ارزیابی وضعیت «زنان» قبل و بعد از انقلاب اسلامی (بر اساس تحلیل آماری)

* مقدمه

رهبران دینی ایران بر اساس فرامین الهی به مشارکت همه جانبه «زنان» در اجتماع تأکید داشته‌اند. به عنوان مثال در وقایع ضد استعماری «جنبش تنباکو»، زنان تحت فرمان رهبران دینی در عرصه اجتماع و سیاست حضور فعالی داشته‌اند. مبارزات زنان در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی موجب حضور مؤثرتر بانوان ایران در صحنه سیاسی و اجتماعی کشور شد. آنان در دو دهه مذکور به طور وسیعی وارد صحنه سیاسی شدند و پس از آن با برنامه‌ریزی و ایجاد تمهیداتی که نظام «جمهوری اسلامی ایران» ایجاد نمود، ضمن مشارکت فعال‌تر در پیشبرد انقلاب، در روند تصمیم‌گیری‌های سطوح میانی و حتی بالاتر حضور چشمگیری پیدا کرده‌اند.

* وضعیت زنان در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران

جدول ۱- میزان حضور زنان در قوه مقننه (قبل از پیروزی انقلاب اسلامی)

الف - مجلس شورای ملی

سال	مجموع کل نمایندگان مجلس شورای ملی	تعداد زنان
* ۱۳۴۲	۱۹۷ نفر	۶ نفر
* ۱۳۵۴	۲۷۰ نفر	۱۸ نفر

ب - مجلس سنا

سال	مجموع کل نمایندگان مجلس سنا (سناتورها)	تعداد زنان
* ۱۳۴۲	۶۰ نفر	۲ نفر
* ۱۳۵۴	۶۰ نفر	۲ نفر

جدول ۴- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان و کادر آموزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور از سال

تحصیلی ۱۳۵۵-۵۵ تا ۱۳۵۸-۵۹

سال تحصیلی	گروه				
	۱۳۵۸-۵۹	۱۳۵۷-۵۸	۱۳۵۶-۵۷	۱۳۵۵-۵۶	۱۳۵۴-۵۵
دانشجویان	۳۰	۳۰	۳۰	۲۹	۲۸
	۱۷۴۲۱۷	۱۷۵۶۷۵	۱۰۸۳۰۸	۱۵۴۲۱۵	۱۵۱۹۰۵
فارغ التحصیلان	۲۸	۲۸	۳۱	۲۸	۳۰
	۴۳۲۲۱	۳۵۵۵۹	۳۹۶۰۸	۴۵۰۴۷	۳۷۵۴۶
کادر آموزشی تمام وقت و نیمه وقت و حق تدریسی	۱۴	۱۳	۱۵	۱۴	۱۳
	۱۶۸۷۷	۱۶۲۲۲	۱۵۴۵۳	۱۳۵۹۲	۱۳۴۹۲

* مأخذ: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز برنامه‌ریزی آموزشی.

جدول ۵- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان و کادر آموزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور از سال

تحصیلی ۱۳۶۱-۶۲ تا ۱۳۶۵-۶۶

سال تحصیلی	گروه				
	۱۳۶۵-۶۶	۱۳۶۴-۶۵	۱۳۶۳-۶۴	۱۳۶۲-۶۳	۱۳۶۱-۶۲
دانشجویان	٪۲۹	۲۹	۳۱	۳۱	۳۱
	۱۶۷۹۷۱	۱۵۱۴۹۵	۱۴۵۸۰۹	۱۲۱۰۴۸	۱۱۷۱۴۸
فارغ التحصیلان	-	۳۲	۳۳	۲۹	۳۹
	۲۶۹۲۷	۲۸۱۶۸	۱۹۹۴۴	۱۲۸۳۱	۵۷۹۳
کادر آموزشی تمام وقت و نیمه وقت و حق تدریسی	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
	۱۳۳۴۱	۱۴۶۹۰	۱۳۶۹۸	۱۱۴۹۴	۹۰۴۲

مأخذ: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز برنامه‌ریزی آموزشی. آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۱۳۶۵-۶۶، جلد اول.

جدول ۶- توزیع تعداد دانشجویان، فارغ التحصیلان و کادر آموزشی از

سال تحصیلی ۱۳۵۵-۱۳۵۶ تا ۱۳۷۵-۱۳۷۶

سال تحصیلی	دانشجویان			فارغ التحصیلان			کادر آموزشی		
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن
۱۳۵۶-۱۳۵۵	۴۶۰۱۹	۱۰۸۱۹۶	۱۵۴۲۱۵	۳۲۱۶۳	۴۵۰۴۷	۲۰۵۸	۱۱۸۹۴	۱۳۹۵۲	
۱۳۶۶-۱۳۶۵	۴۹۰۸۵	۱۱۸۸۸۶	۱۶۷۹۷۱	۱۸۴۸۸	۲۶۹۲۷	۲۲۹۳	۱۲۰۴۸	۱۴۳۴۱	
۱۳۷۱-۱۳۷۰	۹۶۹۶۹	۲۴۷۰۷۶	۳۴۴۰۴۵	۳۵۷۷۷	۵۲۳۵۳	۴۲۸۵	۲۰۹۲۳	۲۵۴۰۸	
۱۳۷۲-۱۳۷۱	۱۰۵۶۶۷	۲۶۹۰۶۷	۳۷۴۷۳۴	۴۰۵۸۲	۵۹۱۹۴	۵۵۳۹	۲۴۷۲۳	۳۰۲۶۲	
۱۳۷۳-۱۳۷۲	۱۲۴۳۵۰	۳۱۲۲۱۴	۴۳۶۵۶۴	۴۴۳۱۳	۶۳۸۶۶	۵۸۰۰	۲۷۱۳۴	۳۲۹۳۴	
۱۳۷۴-۱۳۷۳	۱۴۵۳۵۳	۳۳۳۱۰۲	۴۷۸۴۵۵	۲۱۹۳۹	۵۲۲۳۱	۶۴۹۰	۲۹۸۷۶	۳۶۳۶۶	
۱۳۷۵-۱۳۷۴	۱۷۱۸۱۶	۳۵۴۸۰۵	۵۲۶۶۲۱	۲۶۹۳۸	۵۶۴۴۷	۷۲۳۲	۳۲۲۷۰	۳۹۵۰۲	
۱۳۷۶-۱۳۷۵	۲۰۹۱۶۳	۳۶۹۹۰۷	۵۷۹۰۷۰	-	-	-	۳۳۳۰۶	۴۰۴۷۷	

مأخذ: وزارت فرهنگ و آموزش عالی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، گروه پژوهش‌های آماری و انفورماتیک.

جدول ۷- توزیع فراوانی شاغلان و درصد زنان بر حسب وضع سواد و میزان تحصیلات به تفکیک جنس

۱۳۷۴		۱۳۶۵		۱۳۶۱		۱۳۵۰		سال
زن	جمع	زن (درصد)	جمع	زن (درصد)	جمع	زن (درصد)	جمع (زن و مرد)	وضعیت تحصیلی
۱۲۰۶	۵۵۹۷	۸/۶	۶۰۱۹۹۴۲	۱۱	۵۰۲۵۱۴۹	۹	۷۰۱۰۲۰۳	جمع کل شاغلان
۴۳۶	۱۴۴۵	۳/۹	۱۵۲۶۱۳۹	۷/۵	۱۵۶۲۸۲۱	۱۰	۴۶۶۱۵۳۶	بیسواد
۳۲۱	۱۶۷۷	۲/۹	۱۴۸۶۲۳۳	۴/۲	۱۵۵۲۷۷۱	۳	۱۷۴۵۲۸۳	ابتدایی
۱۱۷	۷۸۹	۱۷	۱۵۴۲۷۸۷	۱۸/۷	۱۵۱۲۵۶۹	۱۵	۴۷۲۳۸۲	متوسطه
۹۸	۳۲۶	۲۴/۲	۴۴۳۷۶۱	۲۴	۳۶۱۸۱۲	۱۴	۱۱۰۳۹۱	عالی
۰	۰	۳۹	۵۹۱۲	۱۴	۳۵۱۷۶	۸	۲۰۶۱۱	اظهار نشده

مأخذ: مرکز آمار ایران، سالنامه آماری سالهای ۱۳۷۴ و ۱۳۶۱، ۱۳۵۰ و سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵.

جدول ۸- توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۷۵

مناطق روستایی		مناطق شهری		کل کشور		گروه‌های عمده شغلی
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	
۰/۴۰	۰/۶۰	۳/۸۷	۳/۲۵	۲/۳۵	۲/۲۱	قانون‌گذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران
۴/۹۰	۲/۶۵	۴۶/۰۲	۸/۱۷	۲۷/۹۷	۶/۰۱	متخصصان
۰/۶۶	۰/۸۳	۶/۸۳	۴/۴۰	۴/۱۲	۳/۰۰	تکنسین‌ها و دستیاران
۰/۶۱	۱/۳۸	۱۰/۰۳	۵/۶۶	۵/۹۰	۳/۹۸	کارمندان امور دفتری و اداری
۲/۵۲	۴/۱۷	۵/۸۹	۱۵/۳۳	۴/۴۰	۱۰/۹۵	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها
۳۰/۶۸	۴۷/۲۲	۱/۶۶	۵/۳۳	۱۴/۴۴	۲۱/۷۸	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
۵۰/۱۴	۱۱/۰۴	۱۷/۳۲	۲۳/۵۳	۳۱/۶۲	۱۸/۶۲	صنعت‌گران و کارکنان و مشاغل مربوط
۰/۴۵	۷/۲۱	۱/۱۵	۱۱/۹۴	۰/۸۴	۱۰/۶۰	متصدیان (اپراتورها) ماشین‌آلات و رانندگان
۶/۴۶	۱۷/۰۵	۳/۲۶	۱۲/۶۸	۴/۷۴	۱۴/۴۲	کارگران ساده خدمات
۳/۱۸	۷/۸۵	۳/۹۸	۹/۷۱	۳/۶۲	۸/۹۷	نیروهای مسلح و اظهار نشده
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

جدول ۹- جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب جنس و وضع فعالیت در کل کشور و نقاط شهری (هزار نفر)

سایر	جمعیت غیر فعال از نظر اقتصادی				جمعیت فعال از نظر اقتصادی			جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	شرح
	دارای درآمد بدون کار	خانه دار	محصل	جمع	بیکار (جوای کار)	شاغل	جمع		
									کل کشور
۱۰۶۸	-	۴۹۶۴	۶۸۵	۶۷۱۷	۱۵۹	۵۹۰۸	۶۰۶۷	۱۲۷۸۴	مرد وزن
۱۲۰۰	-	۶۰۱۷	۱۹۴۱	۹۱۵۸	۷۲۶	۷۱۱۶	۷۸۴۲	۱۷۰۰۰	آبان ۱۳۳۵
۳۹۰	۶۶۷	۷۷۰۷	۴۴۴۳	۱۳۲۰۶	۹۹۷	۸۷۹۶	۹۷۹۶	۲۳۰۰۲	آبان ۱۳۴۵
۱۶۰۱	۵۶۳	۱۱۱۷۰	۶۵۳۱	۱۹۸۶۴	۱۸۱۹	۱۱۰۰۲	۱۲۸۲۰	۳۲۸۷۴	آبان ۱۳۵۵
۱۴۴۳	۴۵۴	۱۲۰۹۵	۹۴۹۰	۲۳۴۸۲	۱۶۴۰	۱۳۰۹۷	۱۴۷۳۷	۳۸۶۵۵	مهر ۱۳۶۵
۱۶۹۸	۱۲۹۸	۱۳۱۹۳	۱۲۶۳۳	۲۸۱۲۲	۱۴۵۶	۱۴۵۷۲	۱۶۰۲۷	۴۵۴۰۱	مهر ۱۳۷۵
									مرد
۵۵۲	-	x	۴۹۹	۱۰۵۱	۱۵۷	۵۳۳۴	۵۴۹۱	۶۵۴۲	آبان ۱۳۳۵
۶۵۵	-	x	۱۳۳۱	۱۹۸۶	۶۳۶	۶۱۷۲	۶۸۰۸	۸۷۹۴	آبان ۱۳۴۵
۲۴۴	۴۲۷	x	۲۷۷۸	۳۴۴۹	۷۶۰	۷۵۸۷	۸۳۴۷	۱۱۷۹۶	آبان ۱۳۵۵
۷۹۷	۴۲۸	۱۵۹	۳۸۷۱	۵۲۵۵	۱۴۸۶	۱۰۰۲۶	۱۱۵۱۲	۱۶۸۴۱	مهر ۱۳۶۵
۶۷۵	۳۹۰	۲۱۶	۵۳۸۸	۶۶۶۹	۱۲۴۲	۱۱۸۶۵	۱۳۱۰۷	۱۹۹۹۷	مهر ۱۳۷۵
۹۶۵	۹۳۵	۱۲۰	۶۶۷۸	۸۶۹۸	۱۱۸۴	۱۲۸۰۶	۱۳۹۹۰	۲۳۰۲۲	آبان ۱۳۷۵
									زن
۵۱۶	-	۴۹۶۴	۱۸۶	۵۶۶۶	۲	۵۷۳	۵۷۶	۶۲۴۲	آبان ۱۳۳۵
۵۴۵	-	۶۰۱۷	۶۱۰	۷۱۷۲	۹۰	۹۴۴	۱۰۳۳	۸۲۰۶	آبان ۱۳۴۵
۱۴۶	۲۴۰	۷۷۰۷	۱۶۶۴	۹۷۵۷	۲۳۷	۱۲۱۲	۱۴۴۹	۱۱۲۰۶	آبان ۱۳۵۵
۸۰۴	۱۳۵	۱۱۰۱۱	۲۶۵۹	۱۴۶۰۹	۳۳۳	۹۷۵	۱۳۰۷	۱۶۰۳۳	مهر ۱۳۶۵
۷۶۸	۶۴	۱۱۸۷۹	۴۱۰۲	۱۶۸۱۳	۳۹۸	۱۲۳۱	۱۶۳۰	۱۸۶۵۸	مهر ۱۳۷۵
۷۳۳	۳۶۲	۱۳۰۷۳	۵۹۵۵	۲۰۱۲۴	۲۷۲	۱۷۶۵	۲۰۳۷	۲۲۳۷۹	آبان ۱۳۷۵
									نقاط شهری:
									مرد وزن
۲۲۴	-	۱۵۵۱	۵۱۹	۲۲۹۴	۸۶	۱۸۰۷	۱۸۹۳	۴۱۸۷	آبان ۱۳۳۵
۴۲۹	-	۲۱۸۵	۱۳۶۴	۳۹۷۸	۱۵۸	۲۶۱۰	۲۷۶۸	۶۷۴۶	آبان ۱۳۴۵
۱۹۱	۳۶۱	۳۴۷۳	۳۰۶۸	۷۰۹۲	۲۲۳	۴۱۱۳	۴۳۳۶	۱۱۴۲۸	آبان ۱۳۵۵
۶۲۹	۴۰۲	۵۹۸۳	۴۱۲۶	۱۱۱۴۰	۱۰۷۳	۵۹۵۳	۷۰۲۶	۱۸۲۸۱	مهر ۱۳۶۵
۶۴۹	۳۷۱	۶۷۷۷	۵۹۱۳	۱۳۷۱۰	۸۸۰	۷۶۰۹	۸۴۸۹	۲۲۴۸۳	مهر ۱۳۷۵
۸۹۸	۸۷۳	۷۹۱۶	۸۸۰۱	۱۸۴۸۸	۸۵۵	۸۷۹۹	۹۶۵۵	۲۸۵۰۴	آبان ۱۳۷۵
									مرد
۱۱۷	-	x	۳۵۰	۴۶۷	۸۴	۱۶۲۱	۱۷۰۶	۲۱۷۲	آبان ۱۳۳۵
۲۵۰	-	x	۸۳۸	۱۰۸۸	۱۴۶	۲۳۰۳	۲۴۴۹	۳۵۳۷	آبان ۱۳۴۵
۱۳۰	۲۵۸	x	۱۷۸۳	۲۱۷۲	۱۹۴	۳۶۵۳	۳۸۴۶	۶۰۱۸	آبان ۱۳۵۵
۳۵۷	۳۲۹	۸۶	۳۳۰۸	۳۰۸۰	۸۵۷	۵۴۲۸	۶۲۸۵	۹۴۱۲	مهر ۱۳۶۵
۳۴۵	۳۳۵	۱۲۷	۳۱۸۰	۳۹۸۷	۶۷۳	۶۸۵۷	۷۵۳۰	۱۱۶۶۵	مهر ۱۳۷۵
۵۶۴	۶۹۱	۷۲	۴۴۹۶	۵۸۲۲	۷۱۳	۷۸۰۸	۸۵۲۲	۱۴۵۶۱	آبان ۱۳۷۵
									زن
۱۰۷	-	۱۵۵۱	۱۶۹	۱۸۲۷	۱	۱۸۶	۱۸۷	۲۰۱۴	آبان ۱۳۳۵
۱۷۹	-	۲۱۸۵	۵۲۶	۲۸۹۰	۱۲	۳۰۷	۳۱۹	۳۲۰۹	آبان ۱۳۴۵
۶۱	۱۰۲	۳۴۷۳	۱۲۸۵	۴۹۲۱	۲۹	۴۶۰	۴۸۹	۵۴۱۰	آبان ۱۳۵۵
۲۷۲	۷۳	۵۸۹۶	۱۸۱۸	۸۰۶۰	۲۱۶	۵۲۵	۷۴۱	۸۸۶۹	مهر ۱۳۶۵
۳۰۴	۳۶	۶۶۵۱	۲۷۳۳	۹۷۲۳	۲۰۷	۷۵۲	۹۵۹	۱۰۸۱۹	مهر ۱۳۷۵
۳۳۴	۱۸۲	۷۸۴۴	۴۳۰۶	۱۲۶۶۶	۱۴۲	۹۹۱	۱۱۳۳	۱۳۹۴۳	آبان ۱۳۷۵

جدول ۱۰- میزان سوادآموزی زنان ایرانی

[قبل وبعد از انقلاب اسلامی]

سال	تعداد زنان باسواد(نفر)
۱۳۳۵	۴۵۷۰۰۰ نفر
۱۳۴۵	۱۶۲۸۰۰۰ نفر
۱۳۵۵	۴۶۷۹۰۰۰ نفر
سال	درصد
۱۳۶۵	۹/۸ نفر
۱۳۷۰	۱۴/۸ نفر
۱۳۷۵	۷۴/۲۱

نگاهی به آمار وضعیت سواد جامعه ایرانی در سال‌های مختلف نشان می‌دهد که با وقوع انقلاب اسلامی و تلاش چشمگیر دولت، اقبال زنان برای یادگیری دانش رو به فزونی گذاشته است.

جدول ۱۱- میزان حضور زنان در عرصه آموزش عالی

سال	درصد زنان شاغل در آموزش عالی و عضویت علمی
۱۳۶۵-۱۳۵۷	۱۸ درصد
۱۳۷۱-۱۳۷۲	۲۲ درصد

در نیم سال اول سال تحصیلی ۷۲-۱۳۷۱ جمعاً ۳۰۲۶۲ نفر در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی به صورت تمام وقت، نیمه وقت و حق التدریسی به آموزش دانشجویان اشتغال داشته‌اند که از این تعداد ۵۵۳۹ نفر (۱۸ درصد) را زنان تشکیل داده‌اند. درصد فوق نسبت به سال تحصیلی ۱۳۵۷-۱۳۵۶، ۴ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۱۲- توزیع کادر آموزشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی

برحسب جنس

سال تحصیلی	جمع	مرد	زن
۱۳۶۵-۱۳۶۶	۱۴۳۴۱	۱۲۰۴۸	۲۲۹۳
۱۳۷۰-۱۳۷۱	۲۵۲۰۸	۲۰۹۲۳	۴۲۸۵
۱۳۷۱-۱۳۷۲	۳۰۲۶۲	۲۴۷۲۳	۵۵۳۹
۱۳۷۲-۱۳۷۳	۳۲۹۳۴	۲۷۱۳۴	۵۸۰۰
۱۳۷۳-۱۳۷۴	۳۶۳۶۶	۲۹۸۷۶	۶۴۹۰
۱۳۷۴-۱۳۷۵	۳۹۵۰۲	۳۲۲۷	۷۲۳۲

● تأملی در مشارکت سیاسی زنان ایرانی

هر چند مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کشور از وضعیت مطلوب، تا حدی فاصله دارد، ولی شاخص‌های آماری نشان می‌دهد که نقش زنان در زندگی سیاسی به‌طور روزافزونی ارتقاء می‌یابد. «قانون اساسی جمهوری اسلامی» «زنان» را به مثابه «مردان»، مسئول‌سرنوشت سیاسی جامعه دانسته است (به‌عنوان مثال؛ اصول ۳، ۶، ۸، ۳۰، ۳۲، ۵۶) و جریان امور نیز به‌سوی مشارکت هر چه بیشتر زنان پیش می‌رود.

زنان ایرانی در پیروزی «انقلاب اسلامی» نقش فعالی داشتند، و در کلیه مراحل انقلاب نیز به نحو فعالانه‌ای شرکت جستند. در تأیید این حقیقت، «امام خمینی (ره)» در یکی از سخنرانی‌های خود فرموده است: «در این نهضت (پیروزی انقلاب اسلامی) زنان حق بیشتری از مردان دارند». نظر به اینکه در سطح جهان، مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌ها به‌صورت تدریجی پیش می‌رود، در ایران نیز بعضی موانع ساختاری مانع فعالیت جامع زنان است. با این حال تحولات دو دهه اخیر در وضعیت زنان ایرانی بسیار دلگرم‌کننده بوده و آینده روشنی برای ایفای حقوق کامل زنان پیش‌بینی می‌شود.

● نقش زنان ایرانی در انتخابات و اداره کشور

جدول ۱۳- درصد مشارکت حضور زنان نسبت به مردان در ششمین انتخابات

ریاست جمهوری در مقایسه با مردان

درصد مشارکت مردان	درصد مشارکت زنان
۵۶/۰۱	۴۳/۹۹

منبع: وزارت کشور، دفتر انتخابات

یکی از شاخص‌های گویای مشارکت زنان، درصد شرکت آنها در انتخابات سراسری کشور (تعیین نمایندگان مجلس، ریاست جمهوری و...) است، قریب به نصف رأی‌دهندگان انتخابات سراسری کشور را «زنان» تشکیل می‌دهند و در ششمین انتخابات ریاست جمهوری ایران، حدود ۴۳/۹۹ درصد رأی‌دهندگان «زن» بودند.

جدول ۱۴- میزان حضور زنان در سمت‌های مدیریت کل سازمانی

درصد مشارکت مردان	درصد مشارکت زنان
۹۵	۵

مشارکت زنان در سطوح اجرایی و مدیریتی بالا، اندک ولی در سطوح مدیریت میانی حدود ۳۰ درصد می‌باشد. روند رو به تغییر است؛ صدور بخش‌نامه ریاست جمهوری ایران مبنی بر انتصاب زنان در سمت‌های مدیریتی بالا و تجویز رهبران مذهبی به‌عنوان عوامل مؤثر تغییر این روند حائز اهمیت است.

جدول ۱۵- نسبت حضور زنان به مردان در وزارتخانه‌های بهداشت، فرهنگ

و آموزش عالی سال ۱۳۷۰ (درصد)

وزارتخانه	زنان به کل شاغلان	مردان به کل شاغلان
وزارت بهداشت	۴۰	۶۰
آموزش عالی	۱۶/۹	۸۳/۱

● نقش زنان در روند قانون‌گذاری

جدول ۱۶- مقایسه تعداد نمایندگان پنج دوره مجلس شورای اسلامی از لحاظ جنسیت

دوره	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	جمع
جنس						
زن	۴	۴	۳	۹	۱۰	۳۰
مرد	۲۵۹	۲۶۵	۲۶۴	۲۵۹	۲۴۷	۱۲۹۴
جمع کل	۲۶۳	۲۶۹	۲۶۷	۲۶۸	۲۵۷	۱۳۲۴

در چارچوب قانون، هیچ مانعی برای نامزد شدن «زنان» برای احراز سمت به نمایندگی «مجلس شورای اسلامی» وجود ندارد. خوشبختانه طی سال‌های اخیر، زنان با مطرح کردن قدرتمند خود سعی دارند تا با تغییر ایستارها، سهم کرسی‌های خود را در «مجلس» افزایش دهند. به عنوان مثال؛ می‌توان نتایج انتخابات اخیر ایران (۱۳۷۵) را یادآور شد که یکی از نمایندگان زن در تهران از لحاظ تعداد آراء (با فاصله بسیار اندک) در ردیف دوم قرار گرفت. اکثر نمایندگان زن، در کمیسیون‌های فرعی مجلس حضور فعال دارند و بعضاً نظرات آنها تأثیرگذار در تصویب یا تعدیل لوایح مورد بررسی مجلس شورای اسلامی می‌شود.

جدول ۱۷- قیاس درصد رشد حضور زنان نماینده در دوره‌های اول الی

پنجم مجلس شورای اسلامی

درصد رشد	نسبت دوره‌ها به یکدیگر
-۳۳	دوره دوم نسبت به اول
۲۵	دوره سوم نسبت به دوم
۸۰	دوره چهارم نسبت به سوم
۵۵/۵	دوره پنجم نسبت به چهارم

به رغم کمیت اندک زنان در مجلس، فعالیت آنان بسیار چشمگیر است. نمایندگان زن در مجلس ایران نقش «تربیون زنان ایرانی» را دارند و از هر فرصتی برای پیشبرد وضعیت زنان استفاده می‌کنند.

● تشکیل کمیسیون امور زنان و خانواده در مجلس شورای اسلامی

علاوه بر حضور زنان در کمیسیون‌های مختلف مجلس، در پی تلاش مستمر زنان نماینده، کمیسویی به نام کمیسیون «امور زنان و خانواده» به تصویب رسید. زنان نماینده عموماً در کمیسیون‌هایی عضویت داشته‌اند

که به نحوی در رابطه با امور خانواده و امور فرهنگی بوده است. عضویت زنان در این کمیسیون‌ها براساس علاقه، رشته تخصصی و شغل قبلی نماینده انتخاب گردیده است.

● تشکیل گروه مطالعات زنان در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۱ با هدف کمک به امر قانون‌گذاری بهینه از طریق ارائه نظرات کارشناسی و تخصصی بر روی طرح‌ها و لوایح تقدیمی به دولت، پاسخ به سؤالات موردی نمایندگان مجلس، ارائه تحلیل‌های کارشناسانه درباره مسائل داخلی و خارجی و ... تشکیل شد. این مرکز دارای دفاتر تخصصی متعددی نظیر دفتر رایانه‌ای اطلاعات، دفتر سیاست خارجی، امور امنیتی و دفاعی، دفتر مطالعات سیاسی و اجتماعی، دفتر حقوقی و اقتصادی است. یکی از تازه‌ترین دفاتر تخصصی این مرکز، دفتر مطالعات امور زنان است که در سال ۱۳۷۵ تأسیس شد. دفتر مطالعات امور زنان اضافه بر انتشار خبرنامه‌ای که حاوی آخرین اخبار درباره مشارکت سیاسی زنان به ویژه در حوزه قانون‌گذاری است؛ مطالعاتی در باب رفع موانع قانونی برای مشارکت فعالانه‌تر زنان در زمینه‌های سیاسی - اجتماعی و پیشنهاد اتخاذ قوانین مقوم انجام می‌دهد.

● حضور زنان در قوه قضائیه

اکنون چندین هزار زن عهده‌دار سمت وکالت حقوقی هستند و در دادگاه‌ها از حقوق موکلین خود که اکثراً «بانوان» هستند، دفاع می‌کنند. همچنین برای دفاع از حقوق زنان در دادگاه‌ها، نهادی به نام «اداره امور زنان» در قوه قضائیه تشکیل شده که تاکنون گام‌های مثبتی در دفاع از حقوق زنان برداشته است.

جدول ۱۸- میزان حضور دانشجویان دختر در رشته «حقوق»

دانشگاه‌های کشور

۱۳۵۵-۱۳۵۶ (درصد)	۱۳۶۹-۱۳۷۰ (درصد)
۲۷	۳۲

در دانشگاه‌های کشور، رشته حقوق یکی از رشته‌های تحصیلی پرطرفدار بانوان ایرانی است. به طوری که حدود ۳۰ درصد دانشجویان رشته حقوق را «زنان» تشکیل می‌دهند.

● مشارکت زنان در قوه مجریه

جدول ۱۹- قیاس حضور زنان نسبت به مردان در وزارتخانه‌های

آموزش و بهداشت، آموزش و پرورش و آموزش عالی-۱۳۷۳

مردان (درصد)	زنان (درصد)
۶۰	۴۰

براساس برآوردهای آماری سال ۱۳۷۳، قسمت اعظم زنان در بخش‌های عمومی و دولتی کار می‌کنند. بیش

از ۴۰ درصد کارکنان وزارتخانه‌های بهداشت، آموزش و پرورش و آموزش عالی را «زنان» تشکیل می‌دهند. فعالیت زنان ایرانی در عرصه سیاست تنها به مشارکت مستقیم (آنچه که در بالا آمد) محدود نمی‌شود، بلکه مشارکت غیرمستقیم و غیر آماری آنها نیز بسیار حایز اهمیت می‌باشد. حضور زنان ایرانی در صحنه‌های انقلاب، شرکت فعال آنها در مناسبت‌های سیاسی و تأثیر آنها در رشد سیاسی فرزندان، قابل بیان به زبان آمار و ارقام نیست. زنان ایرانی به طور غیرمستقیم سهم زیادی در سیاست‌های سازندگی و توسعه کشور ایفا کرده‌اند و نظرات آنها از طریق رسانه‌های جمعی و مطبوعات به نحو مؤثری در شکل‌گیری سیاست‌های جاری کشور نقش دارد.

فصل چهارم - فرهنگ و توسعه در جامعه زنان ایران

● مقدمه

مشارکت زنان در کلیه جوامع و ملل در امور اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی از اولویت ویژه‌ای برخوردار است. آنچه مهم است شناخت ویژگی‌های زنان و توانایی‌های آنان در اداره امور خانه و اجتماع است که عمده‌ترین آنها دقت، صبر و حوصله و پشتکار آنان در حل مسائل می‌باشد.

زنان نیمی از جمعیت کشور را در بر می‌گیرند. براساس سرشماری سال ۱۳۷۰، ۵۷ درصد زنان در شهرها، ۴۲ درصد در روستاها و ۱ درصد به صورت غیر ساکن هستند.

این میزان از بافت جمعیتی در کشور، نشان از وجود توانی بالقوه و فعال می‌باشد. هم‌اکنون زنان توانسته‌اند در کلیه ابعاد زندگی اجتماعی، فرهنگی دوشادوش مردان ایرانی فعالیت داشته و نقش مؤثر و بسزائی در پیشبرد اهداف نظام اجتماعی ایفا نمایند.

زنان ایرانی در عرصه‌های مختلف حضوری گسترده دارد و این فعالیت در ابعاد فرهنگی و اجتماعی بسیار پررنگ می‌باشد.

● مطبوعات بانوان در ایران

مطبوعات ویژه بانوان، با پیروزی انقلاب اسلامی و تثبیت نظام جمهوری اسلامی به سرعت افزایش یافت. زنان ایرانی در این عرصه بسیار فعال بوده و توانسته‌اند نوآوری‌های معنوی و مادی و اطلاع‌رسانی از فعالیت‌ها و توانایی‌های جامعه زنان ایرانی را به اطلاع علاقمندان و دیگر زنان کشور برسانند. امروزه در بسیاری از مطبوعات کشور حضور تمام عیار و هنرمندانه این زنان را می‌یابیم.

سینما و حضور فعال زنان کشور در خلق آثار هنری از دیگر فعالیت‌هایی است که آوازه آن محدود به مرزهای جغرافیایی ایران نشده، بلکه از طریق جشنواره‌های معتبر بین‌المللی بازتابی جهانی یافته است.

● فعالیت‌های فرهنگی، آموزشی و هنری

حضور فعال زنان در اردوهای فرهنگی - هنری از دیگر فعالیت‌هایی است که همه ساله توسط نهادهای آموزشی برگزار می‌شود. نهادهای مختلف دولتی - آموزشی اضافه بر مشارکت در برپایی چنین تجمعاتی، با برگزاری کلاس‌های هنری به تقویت توانمندی‌های زنان هنرمند می‌پردازند.

افزایش میزان باسوادی زنان از سال ۱۳۵۷ به بعد منجر به بالا رفتن سطح عمومی سواد در کشور از ۶۰ درصد به ۷۵ درصد شده است.

تحرکات زنان در سطوح وسیع‌تر نیز نتایج جالب توجهی را به سود زنان داشته است که از این میان می‌توان به توسعه تأسیسات دانشگاهی و حضور آنان در سطوح میانی مدیریتی اشاره کرد. حضور در میادین ورزشی جهانی از دیگر نتایج به دست آمده پس از پیروزی انقلاب اسلامی است. تهران چندی پیش میزبان زنان ورزشکار کشورهای اسلامی بود. این دوره از مسابقات در رشته‌های والیبال، بسکتبال، تنیس روی میز، دو میدانی، شنا و قایقرانی صورت گرفت. حضور زنان محجبه در مسابقات نوید آن را می‌دهد که زنان مسلمان ما می‌توانند با حفظ معیارهای اسلامی در مجامع بین‌المللی حضور پیدا نمایند و نام ایران را بیش از پیش عزت بخشند.

نمایشگاه‌های مختلف زنان ایرانی در داخل و خارج بسیاری از منتقدین ایرانی و خارجی را به تحسین واداشته است. برگزاری نمایشگاه‌های علمی شامل عکس‌هایی از حضور زنان مسلمان ایرانی در عرصه‌های مختلف سیاسی، علمی، فرهنگی، اجتماعی و ورزشی را می‌توان از حضور زنان ایرانی در صحنه‌های جامعه دانست.

● مشارکت فرهنگی زنان

بر اساس نتایج تحقیقی که در ارتباط با زنان و رسانه‌ها صورت گرفته است، ۱۳ درصد روزنامه نگاران ایران را زنان تشکیل می‌دهند. میانگین سنی این گروه حدود ۳۳ سال می‌باشد تقریباً ۶۰ درصد از کل زنان روزنامه نگار نیز به طور مستقل یا با مطبوعات وابسته به سازمان‌های مطبوعاتی مانند کیهان و اطلاعات همکاری می‌کنند. ۲۲ درصد از زنان روزنامه نگار در کار تهیه خبر فعالیت می‌نمایند. میانگین سطح تحصیلات این زنان لیسانس است که از این نظر از مردان در سطح بالاتری قرار دارند. ۱۸ درصد زنان روزنامه نگار فوق لیسانس و ۶ درصد دارای مدرک دکترا هستند. روزنامه نگاران زن دو دسته هستند. روزنامه نگاران تمام وقت و روزنامه نگاران پاره وقت. در رشته ارتباطات ۱۰ تا ۳۰ درصد دانشجویان را زنان تشکیل می‌دهند و ۱/۱ درصد از زنان در رشته روزنامه نگاری تحصیل می‌کنند.^۱

جدول ۲۰- تعداد کارکنان صدا و سیما تهران به تفکیک

جنسیت (۷۶/۱/۱)

مردها	زنها
۵۴۴۹	۱۵۷۱

۱. مجموع مقالات اولین سمینار زن و رسانه‌ها، انتشار مرکز تحقیقات و مطالعات سنجش برنامه صدا و سیما، تیر ماه ۱۳۷۶.

جدول ۲۱- مقایسه رده مشاغل سازمان صدا و سیما به تفکیک جنسیت (۷۵/۱۰/۱)

جنسیت	زن	درصد زنان	مرد	درصد مردان
تولیدی	۵۹۸	۳۳	۲۲۸۵	۲۳
خبری	۱۸۵	۱۱	۶۵۸	۶
اداری و مالی	۶۴۵	۳۶	۱۰۴۲	۱۰
خدماتی	۴۵	۲/۵	۲۳۶۳	۲۳
آموزشی	۳۴	۲	۶۸	۰/۱۰۶
برنامه ریزی	۷۵	۴	۱۱۶	۱
فنی و مهندسی	۸۶	۵	۳۷۲۳	۳۵
پژوهشی	۱۱۶	۶/۵	۲۲۰	۲
جمع	۱۷۸۴	۱۰۰	۴۸۵	۱۰۰

فصل پنجم- ارزیابی آماری از وضعیت زنان در جامعه ایران

● اطلاعات جمعیتی در مورد زنان ایرانی

پیش از آنکه به بررسی آماری از وضعیت زنان ایرانی پرداخته شود، لازم است در مورد جمعیت آنها اطلاعاتی ارائه شود. بر اساس نتایج مأخوذه از طرح آمارگیری جمعیت در سال ۱۳۷۵، حدود ۴۷ درصد از جمعیت ۶۰ میلیونی ایران را زنان تشکیل می دهند (جدول شماره ۲۲).

جدول ۲۲- توزیع جمعیت کشور بر حسب نقاط شهری و روستایی به تفکیک جنس

طی سالهای ۱۳۵۵-۱۳۷۵ (میلیون نفر)

شرح	جمع	مرد	زن
کل کشور			
۱۳۵۵	۳۳۷۰۸۷۴۴	۱۷۳۵۶۳۴۷	۱۶۳۵۲۳۹۷
۱۳۶۵	۴۹۴۴۵۰۱۰	۲۵۲۸۰۹۶۱	۲۴۱۶۴۰۴۹
۱۳۷۰	۵۵۸۳۷۱۶۳	۲۸۷۶۷۴۵۰	۲۷۰۶۷۷۱۳
۱۳۷۵	۶۰۰۵۵۴۸۸	۳۰۵۱۵۱۵۹	۲۹۵۴۰۳۲۹
نقاط شهری			
۱۳۵۵	۱۵۸۵۴۶۸۰	۸۲۹۱۴۵۱	۷۵۶۳۲۲۹
۱۳۶۵	۲۶۸۴۴۵۶۱	۱۳۷۶۹۶۱۷	۱۳۰۷۴۹۴۴
۱۳۷۰	۳۱۸۳۶۵۹۸	۱۶۴۳۵۲۴۴	۱۵۴۰۱۳۵۴
۱۳۷۵	۳۶۸۱۷۷۸۹	۱۸۸۰۵۰۲۳	۱۸۰۱۲۷۶۶
نقاط روستایی			
۱۳۵۵	۱۷۸۵۴۰۶۴	۹۰۶۴۸۹۶	۸۷۸۹۱۶۸
۱۳۶۵	۲۲۶۰۰۴۴۹	۱۱۵۱۱۳۴۴	۱۱۰۸۹۱۰۵
۱۳۷۰	۲۴۰۰۰۵۶۵	۱۲۳۳۳۲۰۶	۱۱۶۶۷۳۵۹
۱۳۷۵	۲۳۰۲۶۲۹۳	۱۱۶۰۴۹۷۲	۱۱۴۲۱۳۲۱

منبع: مرکز آمار ایران

● اطلاعات اقتصادی در مورد زنان ایرانی

در جامعه کنونی ایران، زنان در محیط سالم اقتصادی، در تولید ملی و توسعه اقتصادی فعالیت دارند. از طرفی حدود ۵۰ درصد از زنان ایرانی در مناطق روستایی زندگی می‌کنند که تقریباً ۱۰۰ درصد آنان در صنایع تبدیلی سنتی و خانگی مشارکت دارند. در شهرها نیز غالب زنان در امور اقتصادی نقش دارند و بسیاری از آنان دارای استقلال مالی هستند و در اداره امور مالی خانواده سهم و مشارکت دارند.

● اطلاعاتی پیرامون وضعیت آموزش، بهداشت و اشتغال زنان ایرانی

الف- وضعیت آموزش زنان در ایران

وضعیت آموزش زنان در جمهوری اسلامی ایران به گونه‌ای رضایت بخش بهبود یافته است. امکانات لازم برای تسهیل سودآموزی زنان و دختران فراهم آمده و در این میان استقبال قابل ملاحظه خانواده‌ها و اشتیاق وافر دختران برای تحصیل دانش، نقش مؤثری در کاهش اختلاف آماری تعداد دانش آموزان دختر و پسر داشته است. در سطح آموزش عالی نیز حضور زنان گسترش یافته و تعداد دانشجویان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های مختلف تحصیلی غالباً به چندین برابر دوره‌های قبل بالغ گشته است.

۱- وضعیت سواد زنان در ایران

برابر آمار سال ۱۳۳۵ تنها ۴/۶ میلیون نفر از زنان یعنی ۳۵/۵ درصد از آنان از نعمت سواد بهره‌مند بوده‌اند و در همین سال ۸/۲ میلیون نفر از مردان ایرانی یعنی ۵۸/۹ درصد توانایی خواندن و نوشتن داشتند. نتایج اولین سرشماری عمومی کشور پس از پیروزی انقلاب اسلامی نشان داد که در طی ۱۰ سال [۱۳۶۵] تعداد زنان با سواد بیش از دو برابر شده و به ۹/۸ میلیون نفر معادل ۵۲/۱ درصد افزایش یافته است. وضعیت تحصیلات زنان در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ نیز در جدول شماره ۲۳ آمده است.

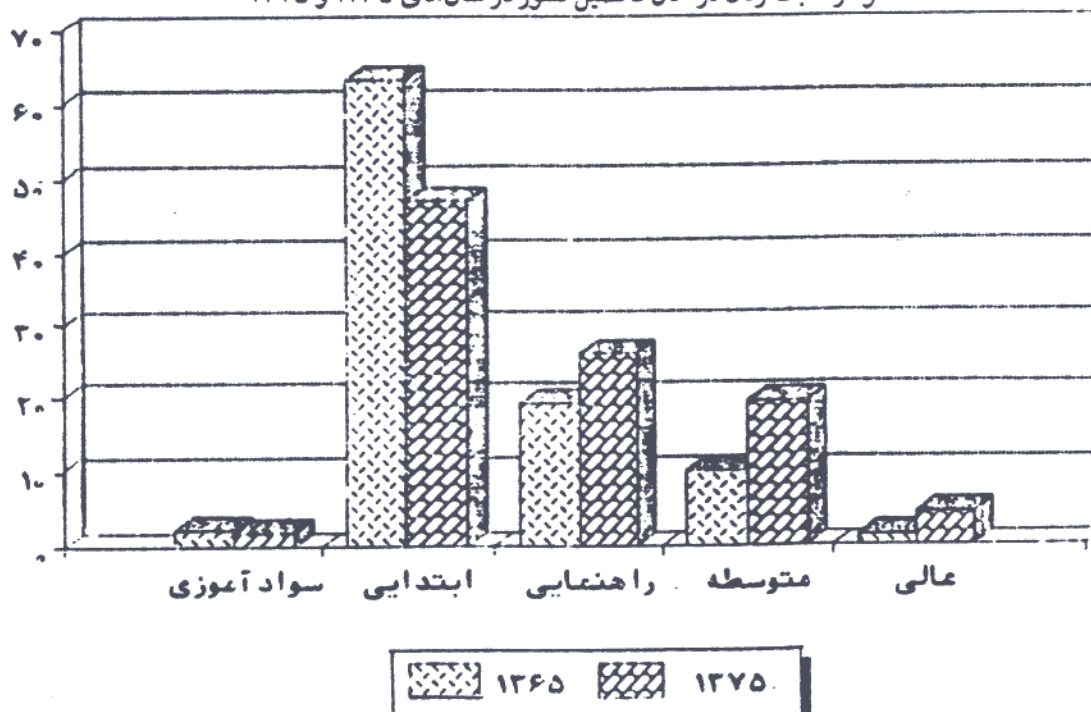
جدول ۲۳- زنان باسواد (غیرمحصل) کشور بر حسب سطح تحصیلات در مقایسه با مردان در سرشماری‌های

(درصد)

۱۳۶۵ و ۱۳۷۵

شرح	کل کشور			شهری			روستایی		
	مردوزن	مرد	زن	مردوزن	مرد	زن	مردوزن	مرد	زن
۱۳۶۵	سواد آموزی	۳/۸	۱/۷	۷/۰	۲/۵	۱/۳	۶/۸	۲/۶	۱۴/۵
	ابتدایی و غیررسمی	۴۶/۵	۴۷/۲	۴۵/۴	۴۰/۰	۴۰/۰	۳۹/۹	۶۱/۵	۵۹/۷
	راهنمایی	۱۶/۵	۱۷/۱	۱۵/۵	۱۶/۲	۱۶/۳	۱۵/۹	۱۸/۸	۱۴/۳
	متوسطه	۲۶/۶	۲۶/۵	۲۶/۷	۳۳/۲	۳۲/۹	۳۳/۷	۱۳/۷	۸/۱
	عالی	۴/۷	۵/۷	۳/۲	۶/۳	۷/۷	۴/۲	۱/۵	۰/۵
	علوم دینی	۰/۲	۰/۳	۰/۰۶	۰/۲	۰/۳	۰/۰۶	۰/۴	۰/۰۶
	سایر و نامشخص	۱/۸	۱/۵	۲/۲	۱/۷	۱/۵	۲/۰	۱/۵	۲/۷
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	
۱۳۷۵	سواد آموزی	۸/۹	۴/۲	۱۴/۷	۶/۷	۳/۱	۱۱/۱	۶/۵	۲۲/۲
	ابتدایی و غیررسمی	۳۷/۷	۳۷/۷	۳۷/۷	۳۱/۵	۳۲/۰	۳۱/۰	۴۹/۲	۵۱/۵
	راهنمایی	۲۳/۳	۲۶/۰	۲۰/۰	۲۳/۴	۲۵/۳	۲۱/۱	۲۷/۳	۱۷/۸
	متوسطه	۲۲/۸	۲۳/۲	۲۲/۲	۲۸/۶	۲۸/۰	۲۹/۵	۱۳/۴	۷/۲
	عالی	۶/۷	۸/۲	۴/۹	۹/۱	۱۰/۹	۶/۹	۲/۸	۰/۸
	علوم دینی	۰/۱	۰/۲	۰/۰۳	۰/۱	۰/۲	۰/۰۳	۰/۲	۰/۰۲
	سایر و نامشخص	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۴
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

نمودار نسبت زنان در حال تحصیل کشور در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵



۲- وضعیت دانش‌آموزان دختر در دوره‌های مختلف تحصیلی

برای بررسی وضعیت دانش‌آموزان «دختر» در مقاطع مختلف تحصیلی (ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و فنی و حرفه‌ای) و همچنین تعداد دانش‌آموزان دختر و میزان امکانات آموزش و پرورش به جداول شماره ۲۴، ۲۵ و ۲۶ مراجعه فرمایید.

جدول ۲۴- دانش‌آموزان و امکانات^۱ آموزشی کلیه دوره‌های تحصیلی^۲ تحت پوشش وزارت آموزش و پرورش:

سال تحصیلی ۱۳۷۵ - ۱۳۷۶

کارکنان آموزشی دفتری و اداری ^۳		دانش‌آموز			دوره تحصیلی
		دختر	پسر	جمع	
حق‌التدریسی	رسمی و پیمانی				
و قراردادی					
۳۸۶۹۸	۹۰۰۳۷۳	۸۶۶۶۲۷۵	۹۹۲۱۸۵۵	۱۸۵۸۸۱۳۰	کل کشور ^۴
۱۰۱۸	۱۰۹۸۵	۲۵۳۱۵	۳۸۷۶۲	۶۴۰۷۷	آموزش استثنایی
۱۱۷	۷۶۴۴	۹۵۳۳۹	۹۹۸۴۲	۱۹۵۱۸۱	آمادگی
۵)۲۲۴۲۷	۵)۳۷۲۹۴۵	۴۳۵۲۷۲۸	۴۸۸۵۶۶۵	۹۲۳۸۳۹۳	ابتدایی
۵)۷۲۱۶	۵)۲۳۴۲۳۱	۲۳۴۳۷۲۰	۲۸۴۵۰۹۲	۵۱۸۸۸۱۲	راهنمایی
۶و۵)۵۶۷۲	۶و۵)۱۴۸۸۶۵	۴۴۵۵۷۸	۴۶۲۷۹۸	۹۰۸۳۷۶	متوسطه عمومی
۶)	۶)	۱۱۹۷۶۲۱	۱۲۹۴۴۷۳	۲۴۹۲۰۹۴	متوسطه (نظام جدید) ^۷
۶)	۶)	۵۸۵۴۳	۴۸۸۰۲	۱۰۷۳۴۵	پیش‌دانشگاهی
۴۲۲	۱۹۰۷۶	۶۲۴	۴۰۹۸۳	۴۱۶۰۷	آموزش فنی
۳۴۸	۸۶۹۷	۱۹۰۹۹	۲۰۸۱۱	۳۹۹۱۰	آموزش حرفه‌ای
۵)	۵)	۸۵۶	۷۳۹	۱۵۹۵	پنجم ابتدایی (شبانه)
۵)	۵)	۳۵۳۵۹	۵۱۶۰۹	۸۶۹۶۸	عمومی شبانه (راهنمایی)
۵)	۵)	۹۱۲۸۹	۱۳۱۸۷۲	۲۲۳۱۶۱	تکمیلی شبانه (متوسطه) ^۸

۱- شامل اطلاعات مربوط به آموزشگاه‌های دولتی و غیرانتفاعی.

۲- آمار مربوط به دوره تربیت معلم در بخش آموزش عالی درج شده است.

۳- اختلاف در سرجمع‌ها مربوط به ۹۵۸۷۱ نفر کارکنان رسمی و پیمانی و ۱۴۵۴ نفر کارکنان حق‌التدریسی و قراردادی ادارات تابع و حوزه ستادی می‌باشد.

۴- اختلاف در سرجمع مربوط به تعداد دانش‌آموزان و امکانات آموزشی دوره‌های تربیت معلم روستایی و آموزش کشاورزی می‌باشد که فقط در سرجمع‌ها منظور شده‌اند.

۵- کارکنان آموزشی، دفتری و اداری دوره‌های روزانه عهده‌دار انجام وظایف محوله مربوط به دوره‌های شبانه نیز می‌باشد.

۶- شامل کارکنان آموزشی، دفتری و اداری نظام جدید و دوره پیش‌دانشگاهی نیز می‌باشد.

۷- شامل دوره‌های نظام جدید (نظری، فنی و حرفه‌ای و کار و دانش) می‌باشد.

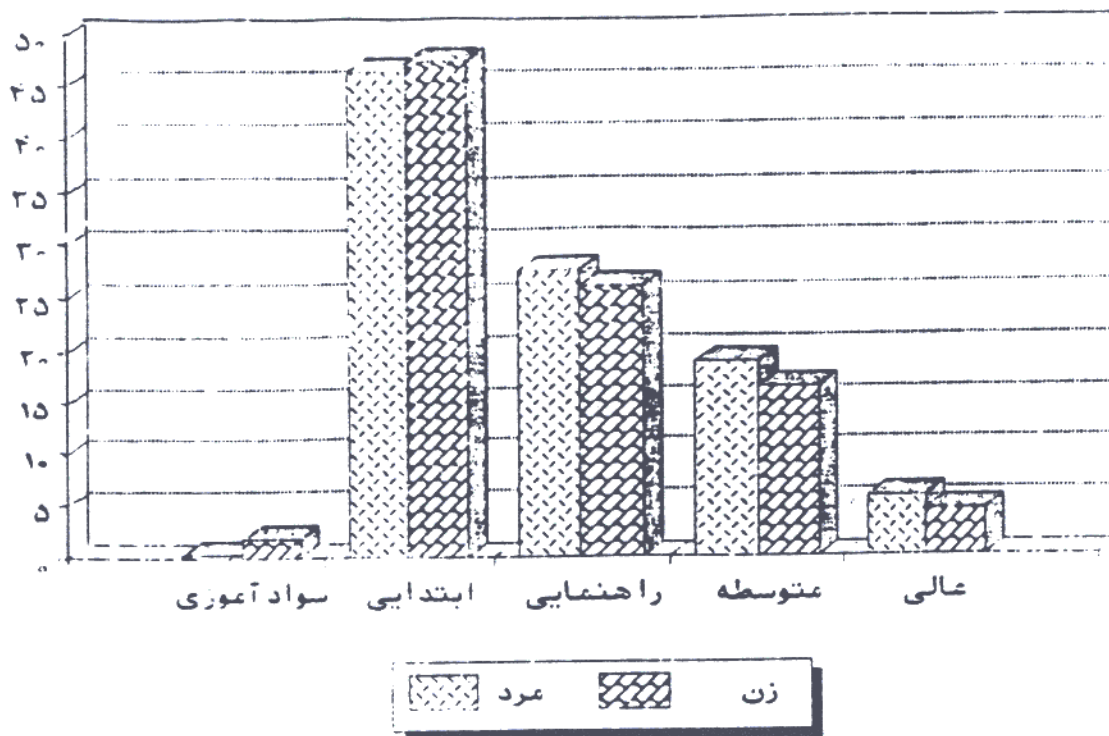
۸- شامل آمار مربوط به نظام متوسطه قدیم، جدید و پیش‌دانشگاهی می‌باشد.

مأخذ: وزارت آموزش و پرورش. (ر.ب).

وزارت آموزش و پرورش. دفتر هماهنگی طرح‌ها و برنامه‌ها.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور. (ر.ب).

نمودار نسبت جمعیت در حال تحصیل کشور بر حسب جنس در سال ۱۳۷۵



جدول ۲۵- درصد باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیشتر بر حسب گروه‌های عمده سنی به تفکیک

(درصد)

ساکن و غیر ساکن و جنس در سال ۱۳۷۵

غیر ساکن		ساکن				کل کشور	گروه‌های عمده سنی
		نقاط روستایی		نقاط شهری			
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد		
۲۹/۲۷	۴۶/۷۲	۶۲/۴۱	۷۶/۷۴	۸۱/۷۰	۸۹/۵۶	۷۹/۵۱	جمعیت ۶ ساله و بیشتر
۵۲/۸۰	۶۸/۳۵	۸۶/۷۶	۹۲/۵۶	۹۵/۳۴	۹۶/۰۷	۹۳/۰۹	کودکان (۶-۱۰ ساله)
۵۲/۵۰	۷۱/۷۳	۹۰/۹۲	۹۶/۰۸	۹۸/۰۱	۹۸/۴۹	۹۶/۳۲	نوجوانان (۱۱-۱۴ ساله)
۳۵/۶۴	۵۹/۷۰	۸۲/۸۱	۹۲/۷۱	۹۵/۶۳	۹۷/۳۰	۹۲/۸۶	جوانان (۱۵-۲۴ ساله)
۶/۲۴	۲۴/۹۷	۳۴/۶۸	۶۱/۱۱	۷۰/۷۴	۸۵/۴۷	۶۷/۷۳	میانسالان (۲۵-۶۴ ساله)
۰/۲۱	۵/۹۵	۱/۸۳	۱۵/۰۸	۱۶/۵۵	۴۱/۹۳	۲۰/۷۴	بزرگسالان (۶۵ ساله و بیشتر)

مأخذ: سرشماری سال ۱۳۷۵.

جدول ۲۶- تعداد دانش آموزان وامکانات آموزشی وزارت آموزش و پرورش

سال تحصیلی	دانش آموز (صد هزار نفر)			کارکنان آموزشی دفتری و اداری (هزار نفر)		آموزشگاه (هزار)	کلاس (هزار)
	جمع	پسر	دختر	رسمی	حق التدریس و قرارداد		
۱۳۶۹-۱۳۷۰	۱۴۹	۸۳	۶۶	۶۴۹	۶۷	۸۷	۴۸۳
۱۳۷۰-۱۳۷۱	۱۵۹	۸۸	۷۱	۶۹۴	۷۶	۹۱	۵۲۱
۱۳۷۱-۱۳۷۲	۲۱۶۸	۹۲	۷۵	۷۳۴	۶۲	۹۳	۳۵۴۵
۱۳۷۲-۱۳۷۳	۲۱۷۵	۹۶	۷۹	۷۷۲	۵۰	۹۶	۳۵۶۵
۱۳۷۳-۱۳۷۴	۲۱۸۰	۹۷	۸۲	۷۷۷	۵۲	۹۹	۳۵۶۸
۱۳۷۴-۱۳۷۵ (نفر)	۱۸۵۸۱۳۰	۹۹۲۱۸۵۵	۸۶۶۶۲۷۵	۹۰۰۳۷۳	۳۸۶۹۸	-	-

۱- به استثنای دوره تربیت معلم و تربیت معلم فنی و حرفه‌ای.

۲- دانش آموزان دوره شبانه و روزانه را که بر اساس نظام جدید متوسطه به تحصیل اشتغال داشته‌اند، در برمی‌گیرد.

۳- به استثنای کلاس‌های دوره نظام جدید.

مأخذ: وزارت آموزش و پرورش.

۳- وضعیت معلمان زن

جدول ۲۷- میزان معلمان زن کل کشور (۱۳۵۵-۱۳۷۰)

سال	مجموعه کل معلمان	معلمان زن
۱۳۵۵-۱۳۵۶	۱۹۴۴۲۰	۱۰۲۹۲۴
۱۳۶۵-۱۳۶۶	۴۲۶۰۲۷	۱۹۹۳۳۴
۱۳۷۰-۱۳۷۱	۵۴۸۵۴۶	۲۷۱۱۹۵

مأخذ: وزارت آموزش و پرورش

۴- وضعیت دانشجویان «دختر» مشغول به تحصیل در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی به همراه کادر

علمی و اداری «زنان» در مؤسسات آموزش عالی طی سال‌های ۱۳۶۷-۱۳۷۲

قابل ذکر است که بیش از سه پنجم دانشجویان کل کشور در مراکز آموزش عالی غیردولتی مشغول به تحصیل هستند، که به دلیل فقدان آمار دقیق از آوردن آنها اجتناب شده و در اینجا صرفاً به آمارهای مراکز آموزش عالی دولتی اکتفاء شده است. بیش از ۴۰ درصد دانشجویان مراکز آموزش عالی غیردولتی را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول ۲۸- توزیع دانشجویان مؤسسات آموزش عالی بخش حضوری و غیر حضوری به تفکیک جنس و گروه‌های آموزشی طی

سال‌های تحصیلی مختلف

سال تحصیلی		سال تحصیلی		سال تحصیلی		سال تحصیلی		سال تحصیلی		گروه آموزشی
جنس		جنس		جنس		جنس		جنس		
جمع	زن	جمع	زن	جمع	زن	جمع	زن	جمع	زن	
۵۸۵۸۵	۲۸۰۵۹	۲۰۰۵۶	۴۹۵۶۹	۱۸۹۹۷۳	۶۱۳۵۴	۸۰۶۳۴	۲۸۹۱۱	۶۸۲۱۵	۲۵۳۱۹	علوم انسانی
۱۸۶۳۹	۹۶۷۴	۷۲۰۳	۱۶۲۳۲	۶۷۰۴۴	۲۵۰۰۲	۴۲۰۸۰	۱۴۴۱۰	۲۹۱۲۹	۸۴۳۵	علوم پایه
۸۸۱۰	۳۴۲۱	۲۵۳۹	۷۲۸۳	۲۲۳۹۴	۲۲۳۳	۱۴۳۷۰	۳۶۶	۶۶۸۳	۱۲۲۹	کشاورزی و دامپزشکی
۱۴۵۹۳	۲۶۲۶	۲۳۷۷	۱۳۶۹۶	۹۲۳۶۲	۶۹۹۵	۶۷۰۱۵	۲۹۱۸	۴۱۰۱۷	۳۷۸۴	فنی و مهندسی
۶۹	۳۰	۴۲	۱۰۸	۹۸۱۳۸	۴۶۴۶۶	۷۱۰۴۱	۲۹۸۶۳	۲۵۵۸۸	۱۳۷۶۲	پزشکی
۱۴۷۷	۵۴۱	۵۰۸	۱۳۷۴	۸۵۴۵	۳۳۰۳	۶۲۵۱	۲۱۰۴	۵۰۴۳	۱۷۱۹	هنر
۱۰۲۲۴۳	۴۴۳۵۱	۳۲۷۲۵	۸۱۲۶۲	۴۷۸۴۵۵	۱۴۵۳۵۳	۲۸۱۳۹۱	۷۸۵۷۲	۱۷۵۶۷۵	۵۴۲۴۸	جمع

مأخذ: وزارت آموزش و عالی

نسبت زنان دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ به دانشجویان زن در سال تحصیلی ۱۳۵۸-۱۳۵۹، ۴۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. این افزایش نسبت در سال تحصیلی ۱۳۷۳-۱۳۷۴ نسبت به سال تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ به ۷۴ درصد رسیده است. در گروه پزشکی نیز تعداد زنان در سال تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ نسبت به سال تحصیلی ۱۳۵۸-۱۳۵۹ بیش از ۳ برابر شده و حتی در سال‌های تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ و ۱۳۷۳-۱۳۷۴ نیمی از دانشجویان گروه پزشکی را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول ۲۹- توزیع تعداد دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی به تفکیک جنس

طی سال‌های تحصیلی مختلف

سال تحصیلی	سال تحصیلی	سال تحصیلی	سال تحصیلی	سال تحصیلی	سال تحصیلی
۱۳۷۶-۱۳۷۵	۱۳۷۵-۱۳۷۴	۱۳۷۴-۱۳۷۳	۱۳۶۹-۱۳۶۸	۱۳۵۸-۱۳۵۷	جنس
۲۰۹۱۶۳	۱۷۱۸۱۶	۱۴۵۳۵۳	۷۸۵۷۳	۵۴۲۴۸	زن
۳۶۹۹۰۷	۳۵۴۸۰۵	۳۳۳۱۰۲	۲۰۲۸۱۹	۱۲۱۴۲۷	مرد
۵۷۹۰۷۰	۵۲۶۶۲۱	۴۷۸۴۵۵	۲۸۱۳۹۲	۱۷۵۶۷۵	جمع

مأخذ: وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حدود ۳۰ درصد از مجموع دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۵۸-۱۳۵۹ و ۲۷ درصد دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۶۸-۱۳۶۹ و ۳۰ درصد از دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۷۳-۱۳۷۴ را «زنان» تشکیل می‌دهند. برابر آمارهای موجود، طی پنج سال ۱۳۶۷-۱۳۶۸ الی ۱۳۷۲-۱۳۷۳ به‌طور متوسط ۳۰ درصد دانشجویان مراکز آموزش عالی دولتی را «زنان» تشکیل می‌دهند، متوسط درصد تعداد دانشجویان زن در هر یک از گروه‌های ششگانه آموزشی به کل دانشجویان گروه مربوطه طی سال‌های مورد اشاره به شرح ذیل بوده است:

- گروه علوم پزشکی ۴۵ درصد، گروه علوم پایه ۳۸ درصد، - گروه هنر ۳۶ درصد، گروه علوم انسانی ۳۷

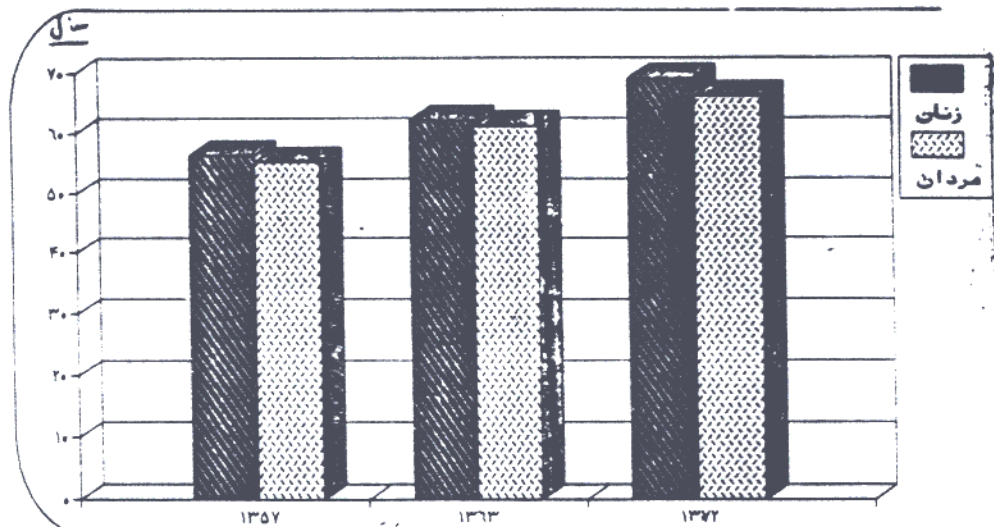
درصد، گروه فنی و مهندسی ۵ درصد، گروه کشاورزی و دامپزشکی ۴ درصد،

ب- وضعیت بهداشت زنان در ایران

هم اکنون بیش از ۷۵ درصد جمعیت روستایی و ۶۰ درصد جمعیت شهری ایران در پوشش شبکه‌های بهداشتی و درمانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و تا پایان برنامه پنج ساله دوم، «صددرد» روستاییان مشمول مراقبت‌های این شبکه خواهند بود.^۱ جهت تبیین استراتژی‌های بهداشتی مربوط به «زنان» می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- امید به زندگی

نمودار امید به زندگی در مردان و زنان در سال‌های ۱۳۵۷، ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲



منبع: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران

رشد این روند از ۵۶/۳ درصد در سال ۱۳۵۷ به ۶۹ درصد در سال ۱۳۷۲ بوده است. همچنین رشد این روند در سال‌های پس از ۱۳۷۲ به سبب توجه به برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در زمینه بهداشت مادر و کودک و گسترش حوزه خدمات بهداشتی، قابل پیش‌بینی است.

۲- نسبت‌های جنسیت

جدول ۳۰- مقایسه نسبت زنان به مردان

در سال ۱۳۷۰

مردان	زنان
۱۰۶	۱۰۰

۱. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران.

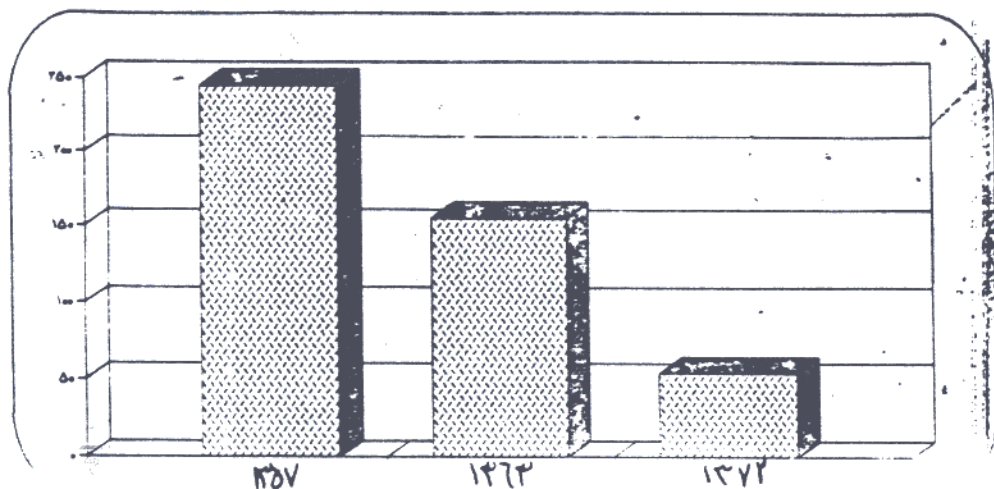
مقایسه نسبت زنان به مردان در ۱۵ سال گذشته نوسانی بسیار اندک را نشان می‌دهد و برابر آخرین سال آمارگیری (۱۳۷۰)، این نسبت ۱۰۶ مرد، برابر ۱۰۰ زن بوده است.^۱

۳- اختلاف جنسیت در میزان مرگ و میر نوزادان

به سبب اقدامات بهداشتی و آموزشی گوناگون، مرگ نوزادان در طی ۱۵ سال گذشته کاهش بسیار چشمگیری داشته است.

۴- مرگ و میر مادران

نمودار مرگ و میر مادران درصد هزار تولد زنده



تا پانزده سال پیش، مرگ مادران در هنگام زایمان یا به سبب عوارض ناشی از آن شمار بالایی داشته و روشن است که بیشترین میزان این موارد به مادران روستایی مربوط می‌شد. اما به دنبال ارائه خدمات بهداشتی اولیه به سطح روستا و اجرای طرح‌های مختلف همچون طرح «مامایی روستایی»، این میزان به نحو بازاری کاهش یافته است.

جدول ۳۱- آمار شاخص‌های بهداشتی در سال‌های ۱۳۵۷، ۱۳۶۳، ۱۳۷۲

سال‌های بررسی			شاخص
۱۳۷۲	۱۳۶۳	۱۳۵۷	
۲/۳	۳/۲	۲/۷	۱- نرخ رشد جمعیت (درصد)
۴/۶	۵/۲	۶/۳	۲- نرخ باروری کلی
۶۹	۶۲	۵۶/۳	۳- امید به زندگی در زنان
۶۶	۶۱	۵۵/۱	۴- امید به زندگی در مردان
۵۴	۱۵۵	۲۴۵	۵- مرگ و میر مادران در صد هزار تولد زنده
۳۳	۴۵	۹۶	۶- مرگ و میر سالانه دختران نوزاد زیر یک سال در هزار تولد زنده
۳۴	۴۶	۸۶	۷- مرگ و میر سالانه پسران نوزاد زیر یک سال در هزار تولد زنده
۲۸	۸/۴	-	۸- درصد زنانی که از وسایل ضدبارداری استفاده می‌کنند (۱۵ تا ۴۹ ساله) بخش دولتی
۴۳	۵۶	۹۰	۹- مرگ و میر کودکان زیر پنج سال در هزار نفر
۹۲	-	-	۱۰- درصد تولد نوزادان بالای ۲۵۰۰ گرم وزن
۸۰	-	-	۱۱- درصد مراقبت‌های پیش از زایمان
۸۸	۶۵	۲۰	۱۲- پوشش واکسیناسیون کودکان زیر یک سال
۷۸	۲۹	۵	۱۳- درصد زنان باردار کاملاً واکسینه شده علیه کزاز
۸۵	-	-	۱۴- درصد تولد با کمک دکتر یا قابله آموزش دیده
۳۳	-	-	۱۵- تعداد زنان با HIV مثبت در بین ۱/۲۰۰/۰۰۰ آزمایش انجام شده
۸۴	۶۳	۵۲	۱۶- دسترسی به آب آشامیدنی سالم روستایی (درصد)
۹۲/۵	۹۰	-	۱۷- دسترسی به آب آشامیدنی سالم شهری (درصد)
۴۶	۲۵	۱۸	۱۸- میزان دسترسی به توالت خانگی بهداشتی روستایی (درصد)
۱۰۰	۹۲	۹۰	۱۹- میزان دسترسی به توالت خانگی بهداشتی شهری (درصد)

مأخذ: وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی

برابر آمار موجود، میزان مرگ نوزادان و کودکان کاهش قابل ملاحظه‌ای یافته و تعداد واکسیناسیون کودکان و مادران از روند تصاعدی درخور توجه‌ای برخوردار است و درصد زنانی که از وسایل ضدبارداری استفاده می‌کنند و نیز میزان مراقبت‌های پیش از زایمان رو به افزایش است.

۶- سیاست‌های جمعیتی و پایگاه زنان

جدول ۳۲- میزان کاهش نرخ رشد جمعیت

سال	درصد نرخ رشد جمعیت
۱۳۷۲	۲/۳ درصد
۱۳۷۳	۱/۸ درصد

جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۶۸ با ایجاد «شورای عالی مهار جمعیت» موجبات کاهش نرخ رشد جمعیت را فراهم ساخت. به طوری که در سال ۱۳۷۲ نرخ رشد جمعیت به ۲/۳ درصد و در سال ۱۳۷۳ این رقم به ۱/۸ درصد تقلیل یافته است. عمده‌ترین عوامل آن را می‌توان فعالیت‌های همه‌جانبه دولت جمهوری اسلامی ایران از یک‌سو و استقبال بانوان از بهره‌گیری از روش‌های گوناگون پیشگیری از حاملگی و رایگان بودن خدمات و وسایل لازم از سوی دیگر دانست.^۱

۷- نیروهای فعال در بخش بهداشت

جدول ۳۳- میزان نیروهای فعال در امور بهداشتی تا پایان سال ۱۳۷۵

تعداد	امور بهداشتی
۹۰۵۷	پزشک عمومی
۱۱۷۹	داروساز
۱۷۴۸	دندانپزشک
۸۰۴۳	پزشک متخصص

مأخذ: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران

جدول ۳۴- میزان وضعیت بهداشتی و درمانی شهری و روستایی تا پایان سال ۱۳۷۵

تعداد	وضعیت بهداشتی
۱۴۱۴۶	خانه بهداشت روستایی
۵۷۹۷	مرکز بهداشتی و درمانی روستایی و شهری
۲۲۱۴۳ (۱۳۳۱۴ نفر زن می‌باشند)	بهورز زن و مرد مستقر در خانه‌های بهداشت

مأخذ: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران

۸- تغذیه

جدول ۳۵- شاخص میزان کودکان تغذیه شده با شیر مادر و غذای کمکی در مدت یک سال

سال	میزان به درصد (شیرمادر)	میزان به درصد (غذای کمکی)
۱۳۶۶	۶۵ درصد	۲۹
۱۳۷۵	۶۷ درصد	۵۶

۱. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران.

جدول ۳۶- انواع واکسیناسیون‌های انجام شده در واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (هزار مورد)

سال	فلج اطفال (پولیو)	سرخک	ب.ث.ژ. (سل)	دیفتری، کزاز و سیاه سرفه (ثلاث)	دیفتری و کزاز (توام)	مننژیت	هیپاتیت «ب»
۱۳۶۵	۱۰۸۷۴	۳۵۳۴	۴۱۴۲	۹۳۱۳	۲۳۲۷	۰۰۰	۰۰۰
۱۳۷۰	۹۳۹۷	۳۷۶۶	۲۸۵۴	۹۲۲۲	۲۰۷۰	۳۴۴	۲۶۹
۱۳۷۱	۸۷۶۲	۳۶۰۹	۲۸۲۰	۸۳۵۲	۱۸۳۲	۴۳۱	۴۹۱
۱۳۷۲	۹۷۸۸	۳۴۴۷	۲۸۴۴	۸۵۲۱	۴۸۰۰	۳۷۷	۲۲۲۷
۱۳۷۳	۹۰۶۵	۳۰۳۳	۲۶۸۷	۸۸۵۲	۵۱۲۹	۳۵۵	۳۴۹۳
۱۳۷۴	۸۳۰۹	۲۷۲۵	۲۵۳۹	۸۲۱۷	۵۲۸۱	۰۰۰	۳۰۳۰
۱۳۷۵	۶۹۴	۲۸۷۳	۲۰۲۱	۶۶۰۳	۶۰۱۸	۴۸۶	۳۷۱۷

۱- تا سال ۱۳۷۱، واکنش هیپاتیت «ب» فقط در چند استان کشور مورد استفاده قرار می‌گرفت، اما از سال ۱۳۷۲ با اجرای طرح واکسیناسیون هیپاتیت «ب» کلیه استان‌های کشور تحت پوشش این طرح قرار گرفته‌اند.
مأخذ: وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، اداره کل مبارزه با بیماری‌ها.

مبارزه بر علیه شش نوع بیماری قابل پیشگیری با واکنش و با گسترش شبکه‌های بهداشتی - درمانی کشور به کمک زنان رو به فزونی گذاشته و امروزه بیش از ۸۵ درصد تحت پوشش واکسیناسیون کل کشور قرار دارند. در سال‌های ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴ با اجرای روزهای ملی فلج اطفال، برنامه ریشه کنی این نوع بیماری در کشور آغاز شده که تا چند سال دیگر نیز ادامه خواهد یافت. این برنامه نیز از سوی «زنان» انجام گرفته است.

ج- وضعیت اشتغال زنان ایرانی

جدول ۳۷- درصد جمعیت شاغلین زن، ۱۵ ساله و بیشتر به کل جمعیت و جمعیت فعال در سرشماری سال‌های، ۱۳۷۰، ۱۳۶۵، ۱۳۵۵

سرشماری ۱۳۷۰		سرشماری ۱۳۶۵		سرشماری ۱۳۵۵		گروه‌های سنی
درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت فعال	درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت	درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت	درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت فعال	درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت	درصد جمعیت شاغل به کل جمعیت فعال	
۵۳	۵	۵۲	۴	۸۳	۱۳	۱۵-۱۹ ساله
۶۷	۹	۶۱	۷	۸۵	۱۵	۲۰-۲۴
۸۶	۹/۶	۸۴	۹	۸۶/۲	۱۳/۹	۲۵-۲۹
۹۳/۲	۱۰	۹۳/۴	۱۰	۸۴/۴	۱۰/۷	۳۰-۳۴
۹۶	۱۰/۴	۹۵	۹	۸۰	۱۰/۲	۳۵-۳۹
۹۶	۸/۴	۹۵	۷/۴	۷۷	۹	۴۰-۴۴
۹۵	۶/۵	۹۴	۶	۷۷	۸	۴۵-۴۹
۹۳	۴/۶	۹۲	۵	۷۷	۷	۵۰-۵۴
۹۰	۳	۸۹	۴	۷۷/۳	۶	۵۵-۵۹
۸۱	۳	۸۵	۳	۸۱	۵	۶۰-۶۴
۶۴	۲	۶۷	۲	۸۲	۳	۶۵ ساله و بیشتر
۷۱	۳	۶	۴	-	-	سن اظهار نشده
۷۷	۷/۷	۷۶	۶/۸	۸۳	۱۱/۱	جمع

جدول ۳۸- شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر برحسب گروه‌های عمده فعالیت و جنس در نقاط شهری و روستایی:

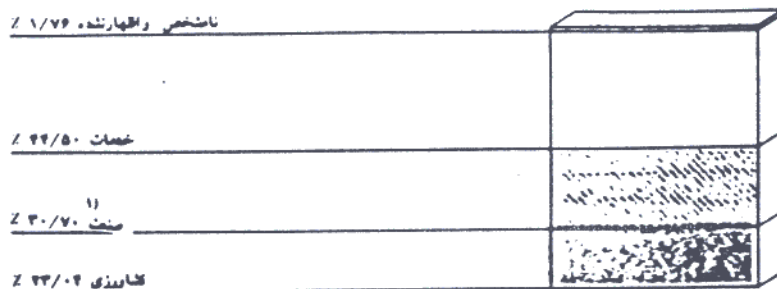
(هزار نفر)

آبان ۱۳۷۵

نقاط روستایی		نقاط شهری		کل کشور ^۱			گروه عمده فعالیت
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	مرد و زن	
۲۶۸	۲۵۵۲	۲۱	۴۲۳	۲۹۴	۳۰۲۴	۳۳۱۹	کشاورزی، شکار و جنگل‌داری
۲۶۸	۲۱	۲۱	۱۷	۲۹۴	۳۸	۳۹	ماه‌گیری
۲۶۸	۲۹	۴	۸۶	۵	۱۱۵	۱۲۰	استخراج معدن
۳۹۰	۴۷۳	۱۹۰	۱۴۹۵	۵۸۳	۱۹۶۹	۲۵۵۲	صنعت (ساخت)
۳۹۰	۲۸	۵	۱۱۸	۵	۱۴۵	۱۵۱	تأمین برق، گاز و آب
۵	۶۰۶	۱۱	۱۰۲۸	۱۶	۱۶۳۵	۱۶۵۰	ساختمان
							عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه موتوری و موتور سیکلت و کالاهای شخصی و خانگی
۶	۲۵۸	۳۲	۱۵۴۶	۳۸	۱۸۰۴	۱۸۴۲	هتل و رستوران
۶	۱۵	۲	۶۷	۲	۸۲	۸۵	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۳	۲۴۵	۱۵	۷۱۰	۱۸	۹۵۵	۹۷۳	واسطه‌گری‌های مالی
۳	۱۰	۱۳	۱۳۰	۱۴	۱۳۹	۱۵۳	مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب
۱	۱۷	۱۱	۱۲۰	۱۲	۱۳۷	۱۴۹	اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی
۹	۳۹۵	۹۰	۱۱۲۴	۹۹	۱۵۱۹	۱۶۱۸	اجباری
۳۸	۱۳۵	۴۲۲	۴۴۶	۴۵۹	۵۸۲	۱۰۴۱	آموزش
۱۶	۳۲	۱۰۳	۱۵۲	۱۱۹	۱۸۴	۳۰۳	بهداشت و مددکاری اجتماعی
							سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی
۵	۳۵	۳۶	۱۴۸	۴۱	۱۸۳	۲۲۴	خانوارهای معمولی دارای مستخدم
۲	۳۲	۳	۲۵	۵	۵۷	۶۲	دفاتر و ادارات مرکزی
۲	۴	۲	۲۶	۳	۳۰	۳۳	سازمان‌ها و هیئت‌های پرون مرزی
۰	۴	۲	۱	۳	۱	۱	فعالیت‌های نامشخص و اظهار نشده
۲۲	۵۸	۳۰	۱۴۶	۵۲	۲۰۵	۲۵۷	
۷۶۶	۴۹۴۵	۹۹۱	۷۸۰۸	۱۷۶۵	۱۲۸۰۶	۱۴۵۷۲	جمع

۱- ارقام مربوطه به جمعیت غیر ساکن، فقط در ستون‌های مربوط به کل کشور منظور شده است.
مأخذ: مرکز آمار ایران. (ر.ب).

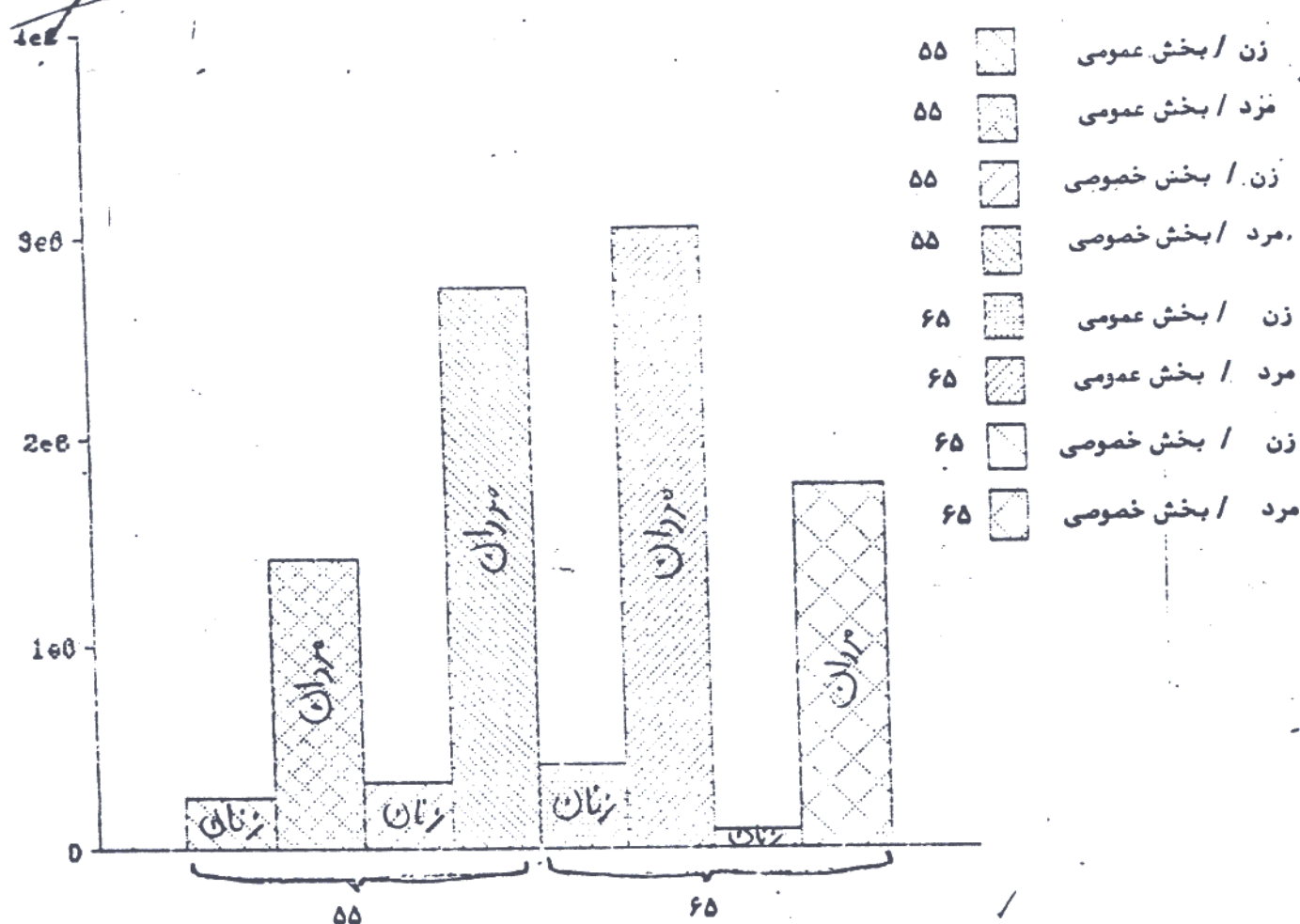
نمودار توزیع شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب سه بخش عمده فعالیت‌های اقتصادی: آبان ۱۳۷۵



۱- شاغلان استخراج معدن، صنعت (صنعت)، تأمین برق، گاز، آب و ساختمان

نمودار مربوط به توزیع شاغلان مزد و حقوق بگیر بخش عمومی و خصوصی بر حسب جنس در سال ۱۳۶۵ و ۱۳۶۵

میلیون نفر
(تعداد)



۱- اشتغال زنان در بخش دولتی

جدول ۳۹- میزان اشتغال زنان در بخش دولتی

سال	مجموع کل شاغلین دولتی	زنان
۱۳۷۲	۱/۹۷ میلیون نفر	۵۰۳ هزار نفر
۱۳۷۳	۲/۰۸ میلیون نفر	۶۳۲ هزار نفر

بررسی آماری نشان می‌دهد که تعداد کارکنان زن در بخش دولتی از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۷۰ نزدیک به ۲ برابر شده، مضافاً در بخش دولتی، بیشتر زنان در مشاغل تخصصی‌تر به کار گرفته شده‌اند.

۲- اشتغال زنان در بخش خصوصی

جدول ۴۰- میزان اشتغال زنان در بخش خصوصی

سال	تعداد زنان تحت پوشش	میزان افزایش
۱۳۵۸	۸۸۲۶۳	۱۴۸۳۹۵
۱۳۶۲	۱۰۹۱۱۹	۱۲۷۵۳۹

همچنین برابر آمار سال ۱۳۷۲ جمعاً ۳۵۳۹۶۴۰ نفر شاغل در بخش خصوصی، تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی بوده‌اند که ۲۳۶۶۵۸ نفر از آنان را «زنان» تشکیل داده‌اند.

۳- نقش زنان روستایی در تولید و اقتصاد کشور

سهم زنان در این بخش به عنوان نیروی کار کشاورزی ۴۰ درصد عنوان شده است، این رقم بدون احتساب فعالیت‌های مربوط به «خانه‌داری» است. از دیگر فعالیت‌های زنان روستایی، اشتغال در زمینه صنایع دستی است؛ برابر آمار موجود، ۷۵ درصد از تولیدات صنایع دستی کشور در انحصار «زنان» است.

● اطلاعاتی پیرامون امنیت اجتماعی، پایگاه زن در خانواده و رفع خشونت علیه زنان

با توجه به وضعیت فرهنگی و اجتماعی زنان ایرانی و همچنین اجرای قوانین الهی در دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران، بسیاری از جرایم و خشونت‌ها به شدت کاهش می‌یابد، همچنین به منظور ارتباط بهتر و شناخت عمیق‌تر از مشکلات زنان مراجعه‌کننده به دستگاه قضایی کشور و سایر مسائل قضایی مرتبط با «زنان» در سیستم قضایی، در سمت مشاور دادگاه‌ها از نیروی کار «بانوان» کمک گرفته می‌شود.

● سیاست‌های آینده در زمینه بهبود وضعیت زنان ایرانی

بهبود وضعیت زنان در ایران پس از انقلاب اسلامی با توجه به شاخص‌های کیفی و معنوی نظیر امنیت اجتماعی، برخورداری از احترام بالا در خانواده و غیره روندی صعودی داشته است؛ جمهوری اسلامی ایران با توجه به اهمیت موضوعات مذکور، توجه‌ای نیز به شاخص‌های مادی توسعه نموده است. دنباله‌دار مطالب سیاست‌های آتی در زمینه بهبود وضعیت زنان به شرح ذیل می‌باشند:

الف- سیاست‌های برنامه پنج ساله دوم [سیاسی، اقتصادی و فرهنگی] جمهوری اسلامی ایران در زمینه بهبود وضعیت زنان؛

ب- شرکت زنان در تصمیم‌گیری در کلیه سطوح؛

ج- افزایش تعداد سازمان‌های دولتی و غیر دولتی فعال در زمینه زنان؛

د- حقوق و قوانین مربوط به زنان؛

ه- اشتغال؛

و- دسترسی به آموزش: بخش آموزش عمومی، متوسط و غیر رسمی؛

ذ- دسترسی به بهداشت؛

ح- بهزیستی؛

ط- تأمین اجتماعی.

خوشبختانه برنامه پنج ساله دوم تاکنون توانسته است زمینه‌های بهینه‌سازی وضعیت موجود را در کلیه موارد فوق فراهم آورد. محققاً تا پایان برنامه پنج ساله دوم، فاصله تا مطلوبیت‌های پیش‌بینی شده، بسیار اندک خواهد بود.

فصل ششم - تشکیلات فعال در زمینه زنان در سطوح مختلف

● مقدمه

سیاست نظام جمهوری اسلامی ایران در بعد داخلی در جهت نیل به عدالت اجتماعی از طریق رعایت حقوقی که بر کلیه افراد جامعه اسلامی ایران تعلق گرفته است، می‌باشد. بدین منظور دولت «جمهوری اسلامی ایران» از سازمان‌های دولتی و غیر دولتی حمایت‌های همه‌جانبه‌ای به عمل آورده است. سازمان‌های مزبور که در زمینه‌های علمی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی فعالیت داشته‌اند با هدف توسعه مشارکت زنان در امور مختلف به وجود آمده‌اند. لیکن از سال ۱۳۷۰ با انتصاب یک زن به سمت «مشاور رئیس جمهور» در ایجاد دفتر امور زنان - حرکت آغاز شده - شتاب گرفت و در پی آن واحدهای دولتی و غیردولتی در امور زنان تشکیل یافتند.

● شورای فرهنگی - اجتماعی زنان (از نوع سازمان‌های دولتی)

این شورا از تاریخ بیست و چهارم شهریور ماه ۱۳۶۶ به منظور سیاست‌گذاری در مسائل فرهنگی - اجتماعی زنان و ایجاد هماهنگی‌های لازم بین ارگان‌های فعال در مسائل فرهنگی، به عنوان شورای تخصصی و کارشناسی شورای عالی انقلاب فرهنگی در مسائل زنان فعالیت می‌نماید.

شورای مذکور متشکل از زنان اقشار مختلف و نمایندگان شورای عالی انقلاب فرهنگی، قوه قضائیه، مجلس شورای اسلامی، وزراتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی و نهادهای انقلابی کشور می‌باشد و شامل ۹ کمیته تخصصی که عبارت‌اند از: طرح و برنامه، مبانی و تحقیقات، حقوق و خانواده، آموزش فرهنگ عمومی، بسیج، بهداشت، امور اقتصادی و اجتماعی و اشتغال در امور بین‌الملل.

وظایف و اختیارات شورای فرهنگی و اجتماعی زنان به شرح ذیل می‌باشد:

۱- تدوین سیاست‌های لازم به منظور ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن بر پایه موازین اصیل اسلام؛

۲- تدوین سیاست‌های لازم برای مقابله با تهاجم فرهنگی غرب؛

- ۳- برنامه‌ریزی برای تقویت هرچه بیشتر نهاد مقدس «خانواده» و پاسداری از قداست آن؛
 - ۴- برنامه‌ریزی برای استفاده بهتر «بانوان» از اوقات فراغت خویش؛
 - ۵- تهیه طرح‌هایی برای ارتقاء سطوح آگاهی عمومی در زمینه‌هایی همچون سوادآموزی، آموزش و پرورش و تحصیلات عالی زنان؛
 - ۶- بررسی زمینه مشارکت «بانوان» در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و هنری و رفع مشکلات و موانع موجود در راه گسترش این‌گونه فعالیت‌ها؛
 - ۷- بررسی و تدوین طرح‌های مناسبی برای حل مشکلات «زنان بی سرپرست» و حمایت از آنها؛
 - ۸- اتخاذ تدابیری برای هماهنگی فعالیت‌های مراکز و سازمان‌های فعال در امور فرهنگی و اجتماعی زنان و ارائه طرح‌های پیشنهادی به شورای عالی انقلاب فرهنگی؛
 - ۹- مطالعه و ارزیابی مستمر وضعیت فرهنگی و اجتماعی بانوان و تهیه گزارش سالانه؛
 - ۱۰- برنامه‌ریزی برای توسعه روابط فرهنگی با جوامع و نهضت‌های انقلابی زنان در سایر کشورها به ویژه با کشورهای اسلامی دیگر.
- این شورا تاکنون طرح‌ها و پیشنهادهایی به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نموده که ضمن تصویب، لازم‌الاجرا نیز شده‌اند. این طرح‌ها عبارت‌اند از:
- ۱- طرح تشکیل واحد ارشاد و امور خانواده؛
 - ۲- طرح رفع مشکلات پذیرش داوطلبان دختر در بعضی از رشته‌های دانشگاهی؛
 - ۳- طرح تأسیس کمیته امور بین‌المللی شورای فرهنگی و اجتماعی زنان؛
 - ۴- طرح تحقیقاتی بررسی مسائل و مشکلات زنان کارگر؛
 - ۵- طرح بررسی و شناخت وضعیت زنان در جامعه کنونی جمهوری اسلامی ایران؛
 - ۶- پیشنهاد اعلام هفته زن و روز مادر؛
 - ۷- طرح قید مواد قانونی و تکالیف زوجینی مطروحه در قانون مدنی؛
 - ۸- طرح کلی سیاست‌های اشتغال بانوان در نظام جمهوری اسلامی ایران.

● کمیسیون‌های امور زنان (زیر مجموعه شورای فرهنگی - اجتماعی زنان)

به منظور افزایش مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی بانوان، «کمیسیون‌های امور زنان» - به عنوان زیر مجموعه‌های شورای فرهنگی و اجتماعی زنان - در هیجدهم مهرماه سال ۱۳۶۹، از طریق وزارت کشور آغاز به کار کرده‌اند.

این کمیسیون‌ها - به تعداد ۲۲۸ کمیسیون در سراسر کشور - برای انجام اموری تشکیل شده‌اند که از جمله آن امور، می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱- فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی پیرامون وضعیت خانوادگی، حقوقی، تحصیلی و اشتغال زنان؛
- ۲- جمع‌آوری آمار و اطلاعات مربوط به زنان در ابعاد مختلف و جمع‌آوری نتایج مطالعات و تحقیقات انجام شده از سوی مراکز علمی و دانشگاهی کشور؛
- ۳- ایجاد تسهیلات لازم برای مشارکت زنان در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی و امور فرهنگی، تبلیغی و هنری.

● سازمان‌های غیر دولتی زنان

تاکنون بیش از ۵۰ سازمان غیر دولتی در امور زنان مجوز فعالیت دریافت داشته‌اند که ذیلاً فقط به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود:

- ۱- انجمن همبستگی زنان ایرانی؛
- ۲- انجمن زنان طرفدار محیط زیست؛
- ۳- انجمن زنان ارمنی؛
- ۴- انجمن زنان دوستدار کلیسا؛
- ۵- انجمن خیریه زنان ارمنی؛
- ۶- انجمن بانوان آشوری؛
- ۷- بنیاد حضرت زهرا (ع)؛
- ۸- تعاونی مشاوره زنان پژوهشگر ایرانی؛
- ۹- مؤسسه اسلامی زنان؛
- ۱۰- جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران؛
- ۱۱- مرکز مطالعات و تحقیقات زنان؛
- ۱۲- کانون زنان کارگر؛
- ۱۳- جمعیت مامایی ایران؛
- ۱۴- جامعه اسلامی پزشکان؛
- ۱۵- حوزه علمیه مکتب فاطمیه؛
- ۱۶- انجمن زنان یهودی؛
- ۱۷- مرکز بازاریابی داخلی و خارجی برای تولیدات زنان؛
- ۱۸- انجمن زنان زرتشتی؛
- ۱۹- کانون تئاتر بانوان؛
- ۲۰- تعاونی‌های زنان روستایی؛
- ۲۱- مؤسسه مهندسی و تحقیقاتی زنان؛
- ۲۲- انجمن پرستاران.

در حال حاضر ۱۰ نشریه ویژه بانوان تحت عناوین *المحبوبه*، *الطاهره*، *زن روز*، *پیام هاجر*، *شاهد بانوان*، *زنان*، *پیام زنان*، *نساء* و *فرزانه* منتشر می‌شوند، که $\frac{1}{55}$ کل نشریات ادواری منتشره در ایران را به خود اختصاص داده‌اند.

- ۱- «زن در توسعه» از انتشارات دفتر امور زنان ریاست جمهوری ۱۳۷۱.
- ۲- گزارش های اقتصادی بانک مرکزی ایران سال های ۱۳۵۹، ۱۳۶۴ و ۱۳۶۹.
- ۳- گزارش های بررسی وضع صادرات کشور در ۹ ماهه اول ۱۳۷۲، مرکز توسعه صادرات ایران.
- ۴- سالنامه آماری کشور، مرکز آمار ایران، ۱۳۷۱.
- ۵- نشریات آماری وزارت فرهنگ و آموزش عالی.
- ۶- نشریات آماری وزارت آموزش و پرورش.
- ۷- نتایج سرشماری جمعیت، مرکز آمار ایران.
- ۸- گزارش فعالیت شورای فرهنگی اجتماعی زنان.
- ۹- گزارش فعالیت کمیسیون امور بانوان.
- ۱۰- گزارش سازمان آمار و اطلاعات و خدمات کامپیوتری شهرداری تهران.
- ۱۱- گزارش واصله از وزارت جهاد سازندگی.
- ۱۲- گزارش واصله از وزارت کشاورزی.
- ۱۳- گزارش واصله از کمیته امداد امام خمینی.
- ۱۴- گزارش دریافت شده از کمیته سازمان های غیر دولتی فعال در زمینه زنان.
- ۱۵- گزارش دریافت شده از وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۵/۱۱/۱۰.
- ۱۶- گزارش دریافت شده از نهضت سوادآموزی، ۱۳۷۴.
- ۱۷- نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار ایران، ۱۳۵۵.
- ۱۸- نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار ایران، ۱۳۶۵.
- ۱۹- سالنامه آماری کشور، مرکز آمار ایران، ۱۳۷۰.
- ۲۰- سالنامه آماری، مرکز آمار ایران، سال های ۱۳۵۰ الی ۱۳۶۱.
- ۲۱- یک سال تلاش. وزارت آموزش و پرورش.